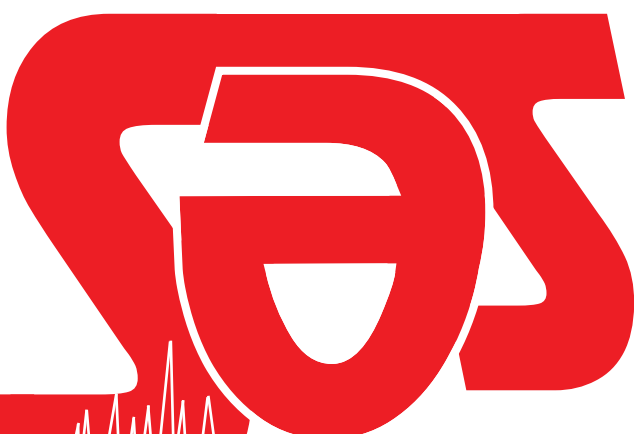

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

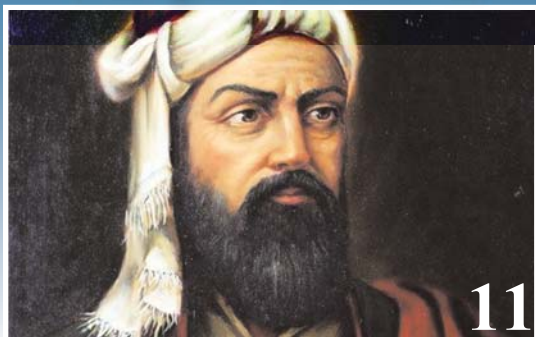

№ 045 (6728)

11 mart 2023-cü il.
Qiyməti 60 qəpik

**"Nizami Gəncəvi heç vaxt
İran şairi ola bilməz"**

11

QLOBAL BAKI FORUMU: GÜCÜMÜZÜN VƏ İNKİŞAFIMIZIN RƏMZİ!

Bu gün Azərbaycanın yüksək səviyyəli mötəbər tədbirlərə uğurla ev sahibliyi etməsi dövlətimizin beynəlxalq aləmdə gündən-günə artan nüfuzundan xəbər verir. Xüsusilə, son illər Azərbaycanın regionda aparıcı aktora çevrilməsi, dünyada artan nüfuzun onun beynəlxalq təşkilatlarla əlaqələrində və onların fəaliyyətində fəal iştirakına gətirib çıxarıb. Artıq dünya dövlətləri Azərbaycanı etibarlı, mühüm tərəfdaş, sözü imzası qədər dəyərlı olan ölkə kimi qəbul edirlər.

Şərqdən, yoxsa Qərbdən qurtuluş?

9

Bu gün dünyada bir nömrəli problem təhlükəsizlik məsələsidir. Təhlükənin haradan gələcəyi də bəlli deyil. Beynəlxalq güclərin, müharibə, xaos həvəskarlarının nə edəcəyini də əvvəlcədən müəyyən və təyin etmək də çətinləşib. Müxtəlif səngərlərdə döyüşlərin istiqaməti də bəlli deyil. Dövlətlərin maraqları beynəlxalq münasibətləri üstələyib, sülh barədə düşüncələrin sayı azalıb.

**Dəm qazından
zəhərlənmə:
Günahkar kimdir?**

16

**Təbiyədə valideyn,
təhsildə məktəb: Kim
işinin öhdəsindən gəlir?**

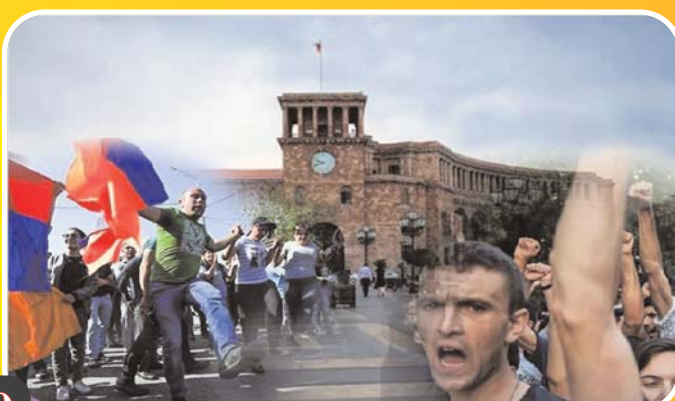
15

**Başımıza keçən
torbalar**

11

**Ermənistanın
çıxılmaz
vəziyyətinə səbəb
olan YANLIŞLIQLAR**

10

**YAP-ın rayon və şəhər təşkilatları
ağacəkmə kampaniyası keçirib**

6

Azərbaycan multikultural dövlətdir!

Prezident İlham Əliyev Nobel sülh mükafatı laureatı Kailaş Satyartini qəbul edib

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev martın 10-da Nobel sülh mükafatı laureatı Kailaş Satyartini qəbul edib. Kailaş Satyarti X Qlobal Bakı Forumunun əhəmiyyətindən danışdı, özünün dediyi kimi, bu cür tarixi bir tədbirin yüksək səviyyədə təşkilinə görə dövlətimizin başçısına minnətdarlığını bildirdi, Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzi ilə sıx əməkdaşlıq etməkdən məmnunluğunu ifadə etdi. Qonaq qeyd etdi ki, dünyada hazırkı zamanda bu tədbir çox böyük önəm daşıyır. O dedi:

“Hazırda dünyada mədəniyyətlər arasında parçalanmanın baş verdiyi və bu sahədə ciddi təhdidlərin mövcud olduğu bir dövrdə Sizin rəhbərliyinizlə bu önəmli Forum çox lazımlı bir vaxtda təşkil edilib”.

Xoş sözlərə görə minnətdarlığını bildiren dövlətimizin başçısı Nobel sülh mükafatı laureatı Kailaş Satyartinin bu Forumda iştirakını və Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzi ilə fəal əməkdaşlığını yüksək qiymətləndirdi.

Prezident İlham Əliyev ölkəmizin Qərblə Şərq arasında mədəni körpü qurulması işinə

töhfə verdiyini vurğulayaraq, Azərbaycanın mütəmadi olaraq mühüm beynəlxalq tədbirlərə ev sahibliyi etdiyini bildirdi və gələn il BMT ilə birgə Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumunun da keçiriləcəyini diqqətə çatdırdı.

Dövlətimizin başçısı qeyd etdi ki, Azərbaycan multikultural dövlətdir, ölkəmizdə tarixən müxtəlif mədəniyyətlərin və dini konfessiyaların nümayəndələri dinc yanaşı

yaşayıblar. Bununla da, Azərbaycan müxtəlif sivilizasiyaların bir araya gəlməsində mühüm rol oynayır.

X Qlobal Bakı Forumunun önəminə toxunan Azərbaycan Prezidenti çox sayda ölkədən tanınmış siyasi və ictimai xadimlərin, digər nümayəndələrin burada iştirakını tədbirin nüfuzunun göstəricisi kimi dəyərləndirdi. Görüşdə Azərbaycanın zəngin tarixi və mədəni irsi barədə danışıldı.

“Ölkəmizin İsraildə səfirliyinin açılması önəmlidir”

Prezident İlham Əliyev İsrailin kəşfiyyat nazirini qəbul edib

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev martın 10-da İsrail Dövlətinin kəşfiyyat naziri Gila Gamlieli qəbul edib. Görüşdə X Qlobal Bakı Forumunun əhəmiyyətinə toxunularaq, bu tədbirin yüksək səviyyədə təşkil olunduğu və burada dünyanın nüfuzlu siyasətçilərinin, xeyli sayda ölkə və beynəlxalq təşkilatların nümayəndələrinin iştirak etdiyi, aktual məsələlərinin müzakirəsi üçün Forumun yaxşı imkan yaratdığı vurğulandı.

Azərbaycan ilə İsrail arasında ikitərəfli əlaqələrin müxtəlif istiqamətlərdə uğurla inkişaf etdiyi bildirilərək ölkəmizin İsraildə səfirliyinin açılmasının önəmi, eyni zamanda, bu ilin fevralında Prezident İlham Əliyevin Münxendə İsrail Dövlətinin müdafiə naziri Yoav Qallant ilə görüşü qeyd edildi. Söhbət zamanı əməkdaşlığın perspektivləri ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

Pakistanın sabiq Baş naziri: “Qlobal Bakı Forumunda iştirakdan qürur duyuram”

Azərbaycanda olmaqdan və Bakı Forumunda iştirakdan qürur və məmnunluq duyuram. Qlobal Bakı Forumu önəmli platformadır. Bu görüş yerinə düşdü. Dünyamız çox böyük və mühüm problemlərlə üzləşib. Düşünürəm ki, biz bir-birimizə hörmətlə yanaşmalıyıq.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu fikirləri Pakistanın sabiq Baş naziri Şövkət Əziz X Qlobal Bakı Forumu çərçivəsində martın 10-da “Qlobal inkişaf və təhlükəsizlikdə Çinin rolu” mövzusunda keçirilən panel müzakirələrdə söyləyib.

Şövkət Əziz Pakistanda müxtəlif layihələrin həyata keçirilməsi nəticə-

Cin Badersşnayder: “Cənub Qaz Dəhlizinin açılması Avropa üçün çox strateji yüksəlişdir”

X Qlobal Bakı Forumu çox unikaldır. Bu Forumda müxtəlif fikirlər səslənir və müzakirələr aparılır. Bu sözləri AZƏRTAC-a müsahibəsində Kələliyin müasir formalarının aradan qaldırılması üçün Qlobal Fondun İdarə Heyətinin sədri, “Exxon Mobile” şirkətinin keçmiş vitse-prezidenti, Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin İdarə Heyətinin üzvü Cin Badersşnayder söyləyib.

Azərbaycanın ərazi baxımından kiçik ölkə olmasına baxmayaraq, son bir neçə ildə Avropanın enerji təhlükəsizliyinə böyük töhfələr verdiyini vurğulayan C.Badersşnayder deyib: “Azərbaycan bir neçə ölkəyə - Bolqarıstana, Rumıniyaya qaz ixracını artırıb. Cənub Qaz Dəhlizinin açılması Avropa üçün çox strateji yüksəlişdir. Bu, enerji təhlükəsizliyinə böyük töhfədir”.

sində infrastrukturun xeyli inkişaf etdiyini deyib. Bildirib ki, islahatlar davamlı olaraq aparılmalıdır. Bu, insanların yaşayış şəraitinin yaxşılaşması üçün vacibdir. Dünyanın siyasi və iqtisadi çətinliklərlə üzləşdiyini bildiren pakistanlı natiq deyib: “Münaqişələr, bir-birindən asılılıq müəyyən problemlər yaradır. Biz xalqlar arasında harmoniya yaratmalıyıq. Narahatlığı aradan qaldırmaq, pozitiv dəyişikliyə getmək lazımdır. Biz Çinin təcrübəsindən istifadə edirik. Pakistan Böyük İpək Yolu layihəsi nəticəsində xeyli inkişaf edib”.

“Bir kəmərlər və bir yol” layihəsinin əhəmiyyətindən danışan Şövkət Əziz ölkəsinin bu layihədən fayda götürdüyünü vurğulayıb.

QLOBAL BAKI FORUMU: GÜCÜMÜZÜN VƏ İNKİŞAFIMIZIN RƏMZİ!

Bu gün Azərbaycanın yüksək səviyyəli mötəbər tədbirlərə uğurla ev sahibliyi etməsi dövlətimizin beynəlxalq aləmdə gündən-günə artan nüfuzundan xəbər verir. Xüsusilə, son illər Azərbaycanın regionda aparıcı aktora çevrilməsi, dünyada artan nüfuzun onun beynəlxalq təşkilatlarla əlaqələrində və onların fəaliyyətində fəal iştirakına gətirib çıxarıb. Artıq dünya dövlətləri Azərbaycanı etibarlı, mühüm tərəfdaş, sözü imzası qədər dəyərli olan ölkə kimi qəbul edirlər.

enerji təhlükəsizliyi kimi məsələləri aktual saxlamağa, bəzlərinin həlli baxımından maksimum yararlanıb. Qlobal Bakı

Hər üç platformada əsasən hansı missiyanın yerinə yetirilməsi qarşıya məqsəd kimi qoyulmuşdu və bütövlükdə toplantıların elə ruhu da məhz onun üzərində köklənmişdi. Amma Qlobal Bakı Forumu heç bir halda konkret bir istiqamət məqsədli, hansısa dairələrin maraqlarına uyğun missiyanı yerinə yetirmək məqsədi güdməyib. X Qlobal Bakı Forumu bir daha nümayiş etdirdi ki, bu forum hər hansı bir tərəf sərgiləmədən, hər hansı bir cəbhədə yer almadan dünyanı narahat edən obyektiv məsələlərin həlli istiqamətində müzakirələrin təşkil olunmasından ibarətdir.

Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev öz çıxışında Forumun istiqamətlərinə də bir daha aydınlıq gətirdi. Münaqişələr məsələsi, post pandemiya dövründə inkişaf məsələləri və digər mühüm məsələlər forumun əsas müzakirə predmetlərini təşkil edir. Bu baxımdan qeyd edilməlidir ki, Qlobal Bakı Forumu dünyanın bu günü və gələcəyi üçün çox mühüm əhəmiyyət kəsb edən toplantıdır. Prezident İlham Əliyev Forumun açılış mərasimində çıxışında qlobal gündəliyin aktual məsələləri ilə bağlı Azərbaycanın mövqeyini və sülh quruculuğu ilə əlaqədar təcrübəsini diqqətə çatdırıb. Həmçinin Azərbaycanın sülh quruculuğu ilə bağlı səylərini və Qoşulmama Hərəkatı müstəvisində yeni uğurlu əməkdaşlıq təcrübəsini təqdim edib. Prezident İlham Əliyevin tövsiyələri və Azərbaycanın münaqişələrin həlli, sülh quruculuğu, beynəlxalq əməkdaşlığın gücləndirilməsi sahəsində təcrübəsi X Qlobal Bakı Forumunda yeni ideyaların, yanaşmaların meydana çıxmasına və təşəbbüslərin yaranmasına əhəmiyyətli töhfə verəcəkdir.

FORUMUN MƏQSƏDLƏRİ AZƏRBAYCAN PREZİDENTİNİN TƏDBİRİN AÇILIŞ MƏRASİMİNDƏKİ ÇIXIŞINDA DA İFADƏ OLUNUB

Martın 9-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin himayəsi altında və

Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə "Dünya bu gün: Çağırışlar və ümidlər" mövzusunda X Qlobal Bakı Forumunun Azərbaycanada keçirilməsi bir daha ölkəmizin nüfuzunun və qüdrətinin təzahürüdür. Mövzudan da göründüyü kimi, indiye qədər keçirilmiş ənənəvi forumların hər biri dövrümüzün ayrı-ayrı aktual problemlərinə həsr edilib. Aparılan diskussiyalara, əldə edilən nəticələrə əsaslanaraq bəşəriyyətin bu günü və gələcəyi naminə yerinə yetirilməsi zəruri olan vəzifələr aktuallaşdırılıb və icraya yönəldilib. Dünyanı vahid məkan, bəşəriyyəti isə bir cəmiyyət kimi görmək istəyinin ifadəsi olan bu cür tədbirlər yeni münasibətlər qurmağa, daha mütərəqqi və aktual müzakirələr aparmağa imkan verir. Bu forumun məqsədləri Azərbaycan Prezidentinin tədbirinin açılış mərasimindəki çıxışında da ifadə olunub.

Qeyd edək ki, Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzi qlobal problemlərin həlli yollarını araşdırır və bu barədə dünya ictimaiyyətini məlumatlandıran mühüm beynəlxalq mərkəzə çevrilib. Məhz bunun nəticəsidir ki, Mərkəzin təşkil etdiyi tədbirlərə maraq ildən-ilə artmaqdadır. Bu dəfə "Dünya bu gün: Çağırışlar və ümidlər" mövzusunda həsr olunan Qlobal Bakı Forumuna bir çox ölkələrin, eləcə də nüfuzlu beynəlxalq təşkilatların nümayəndələri qatılıblar. Forumda 4 Prezident, 2 Baş nazir, 6 spiker və nazir, BMT-nin 5 qurumunun rəhbərlikləri, 25 sabiq prezident, 21 sabiq Baş nazir, 23 ölkənin xarici işlər nazirlərinin müavinləri olmaqla, ümumilikdə 61 ölkədən 360-dək nümayəndə iştirak edir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Forumun açılış mərasimində çıxışı zamanı bildirib ki, Bakı Qlobal Forumunun iştirakçılarının təmsilçilik səviyyəsi və intellektual potensialı aparıcı beynəlxalq konfranslara uyğundur və Forumunda müzakirələr həmişəki kimi çox məhsuldar olacaq. Və Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin üzvləri və Forumda iştirak edən qonaqlar qlobal arena-da ən vacib məsələlərlə bağlı çox açıq və səmimi müzakirəyə töhfə verəcəklər: «Əlbəttə ki, bu, həmsədrin, bütün idarə heyətinin düşünülmüş və səmərəli fəaliyyətinin təzahürüdür. Burada 60 ölkədən 350 nəfər iştirakçı var. Onların sırasında 50-dən artıq hazırkı və sabiq prezident və baş nazir var. Beləliklə, təxmin edə bilirik ki, müzakirələrin səviyyəsi kifayət qədər yüksək olacaq. Əlbəttə, ən dəyərlisi beynəlxalq münasibətlərlə bağlı yeni yanaşmalara dair tövsiyələrdir. Mən Forumun proqramı ilə tanış oldum. O, hər zaman olduğu kimi kifayət qədər genişdir. Proqram Yaxın Şərqi, Afrikayı və Qərbi Balkanları əhatə edir. Bununla yanaşı, bu gün dünya gündəliyinin aktual məsələləri də müzakirələr mövzusu sırasındadır».

Ardı Səh. 4

Təsədüfi deyil ki, BMT, Avropa İttifaqı, NATO, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və digər nüfuzlu təşkilatlar Azərbaycanla əməkdaşlığı strateji prioritet kimi müəyyənləşdiriblər. Bu gün Azərbaycan bir sıra beynəlxalq qurumlarda, sadəcə, üzv dövlət kimi təmsil olunmur, eyni zamanda, bir çox qərarların qəbulunda və icrasında yaxından iştirak edir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin himayəsi altında və Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə 2013-cü ildən bəri keçirilən Qlobal Bakı Forumu artıq Davos Forumu, Münxen Təhlükəsizlik Konfransı kimi müasir dünyamızın aktual problemlərinin müzakirə olunduğu, perspektivi müəyyən edən ideyaların yarandığı və təşəbbüslərin irəli sürüldüyü gələcəyə nəzar salmağa imkan verən beynəlxalq diskussiya platforması statusunu alıb. Bu illər ərzində Qlobal Bakı Forumu müstəvisində aparılan müzakirələr, irəli sürülən təşəbbüslər dinlərarası dialoq, miqrasiya, multikulturalizm və integrasiya,

bu sahələrdə çətinliklərin aradan qaldırılması ilə əlaqədar qlobal əhəmiyyətə malik qərarların qəbuluna yardım göstərib. Forumlarda keçirildiyi dövrün realıqlarına uyğun olaraq, müxtəlif məsələlər ətrafında müzakirələr aparılır. Bu forumun digər bir əhəmiyyəti isə bu və ya digər məsələlərin həlli ilə bağlı fikirlər irəli sürülməsidir. Bu baxımdan, Qlobal Bakı Forumunun olduqca böyük əhəmiyyəti mövcuddur

Azərbaycanın gücünün, inkişafının rəmzinə çevrilən platforma - Qlobal Bakı Forumu

Qlobal Bakı Forumunun dünya əhəmiyyətli diskussiya platformasına çevrilməsi Azərbaycanın da beynəlxalq müstəvidə təsirini artırıb, mövqelərini möhkəmləndirib və ölkəmizi dünyaya, dünyanı ölkəmizə daha yaxşı tanıtdırmağa imkan yaradıb. Prezident İlham Əliyev Qlobal Bakı Forumunun verdiyi imkanlardan milli maraqlarımızın müdafiəsi, ölkəmizin inkişafı pro-

Forumu Azərbaycanın gücünün, inkişafının rəmzinə çevrilib. Belə ki, martın 9-da keçirilən X Qlobal Bakı Forumu "Dünya bu gün: Çağırışlar və ümidlər" mövzusunda həsr olunan Forumda hazırda bütün dünyanı narahat edən, heyacanda saxlayan məsələləri müzakirə edilib. Rusiya-Ukrayna müharibəsi, pandemiyalar, iqlim dəyişiklikləri, texnoloji inkişaf bütün dünya üçün yeni təhdidlər yaradıb. Davam edən Rusiya-Ukrayna müharibəsi fonunda, beynəlxalq arenada gərginliyin artdığı vaxtda məhz Azərbaycanın təşəbbüsü ilə ilk dəfə bu cür geniş tərkibdə və formatda, hər hansı ideoloji çalar-dan uzaq formatda dünyanı narahat edən məsələlər müzakirə olundu.

Forumu əhəmiyyətli edən məsələlərdən biri də tam müstəqil bir forum olmasıdır. Bu da Azərbaycan dövlətinin tam müstəqil siyasət yürütdüyünün bariz nümunəsidir. Çünki son bir il ərzində üç böyük toplantı təşkil olundu.

GLOBAL BAKI FORUMU: GÜCÜMÜZÜN VƏ İNKİŞAFIMIZIN RƏMZİ!

Əvvəli-Səh-3

AZƏRBAYCAN REGIONDA VƏ DÜNYA-DA DAVAMLI SÜLHÜN VƏ QARŞILIQLI ƏMƏKDAŞLIĞIN TƏRƏFDARIDIR

Bu gün Azərbaycan regionda lider dövlətə çevrilməsi, günbəgün nüfuzunun artması əlbəttə digər dövlətlərin Azərbaycana daha çox yaxınlaşmasının zəruri edir. Xüsusən də həm 44 günlük müharibədən böyük zəfərlə çıxması, pademiya ilə bağlı çətinliklərə baxmayaraq duruş getirməsi, iqtisadi inkişaf dinamikasını qoruyub saxlaması doğru düzgün siyasətin və balanslı münasibətlərin nəticəsidir. Prezident İlham Əliyev Forumda çıxışı zamanı bildirib ki, bu gün biz soyuq müharibənin bitməsindən sonra bu günədək baş vermiş bəlkə də ən ciddi Şərq-Qərb qarşıdurmasının şahidi oluruq: «Qoşulmama

“Münaqişəni dinc yolla həll etmək və erməni qoşunlarının Azərbaycan ərazilərindən dərhal, tam və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edən BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrini icra etmək üçün Ermənistanı inandırmaq cəhdlərimizə baxmayaraq, Ermənistan, sadəcə, BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinə məhəl qoymadı və beynəlxalq hüquqa, beynəlxalq ictimaiyyətə hörmətsizlik göstərdi”.

ERMƏNİSTAN ÖZ GƏLƏCƏYİNİ QURMAQ ŞANSINI ƏLDƏN BURAXIB

“İndi artıq sülh qurmaq vaxtıdır. Biz 2020-ci ilin noyabrında təşəbbüs irəli sürdük ki, dinc yolla danışıqlar aparılsın. Beş məşhur prinsip var və onlar Ermənistanla sülh müqaviləsinin əsasını təşkil edə bilər”. Bu fikri Azərbaycan

bizim qonşularımız olub. Azərbaycan xalqının qisas almaq üçün mənəvi hüququ var və mən bunu anlayıram. Lakin mənim mesajım döyüş meydanında qisas almaqla həyata keçdi”.

Dövlət başçımızın söylədiyi kimi, çünki biz ermənilərdən fərqli olaraq hər hansı hərbi cinayət törətmədik: «Biz ermənilərdən fərqli olaraq soyqırımı törətmədik. Biz döyüş meydanında qisas aldığımızı. Beləliklə, hazırda sülh üçün vaxt yetişib. Bununla belə, 2020-ci ilin noyabrında müharibə bitdikdən dərhal sonra biz sülh danışıqlarına başlamaq üçün təşəbbüs irəli sürdük və Ermənistanla sülh müqaviləsinin əsasını təşkil edəcək beş məşhur prinsipi təqdim etdik. Ümid edirik ki, vasitəçiliyə cəhd göstərən beynəlxalq iştirakçılar Ermənistanı şansı əldən buraxmaqda dilə gətirəcəklər. Onlar müstəqil ölkə olmaq şansını itiriblər. Onlar tamamilə asılı olan, digər ölkənin və hazırda, ola bilsin, digər ölkələrin müstəmləkəsinə çevriliblər. Beləliklə, onlar bizə qarşı təcavüz səbəbindən, həqiqətən müstəqil olmaq, öz gələcəyini qurmaq şansını əldən Hazırda onlar üçün öz qonşuları ilə qonşu kimi davranmaq şansı yaranıb. Bir sözlə, biz sülh istəyirik. Biz hər hansı digər müharibəni istəmirik. Hesab edirik ki, sülhə nail olmaq olar. Ötən ilin oktyabrında Azərbaycan ilə Ermənistan arasında razılaşdırılmış məsələlər, xüsusən də, bir-birinin suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə hörmət əslinə onu göstərir ki, sülhə nail olmaqda maneə yoxdur”.

Qeyd edək ki, martın 11-dək davam edəcək Forumda yeni dünya nizamına təhdid yaradan amillərə, o cümlədən təhlükəsizlik məsələsinə və sülhün təmin olunması üçün perspektivlərə, bölünmüş dünyada dayanıqlılığın qurulmasına, onun global sülhə təsirinə nəzər salınacaq, qarşıda duran çağırışların həlli yolları müzakirə olunacaq, dünyanı sarsıdan münaqişələrə, meqatəhdidlərə, o cümlədən iqlim, qida və nüvə təhlükəsizliyi məsələlərinə toxunulur, postpandemiya dövründə görüləcək işlərə bağlı fikir mübadiləsi aparılır. Həmçinin global yoxsulluğun, bərabərsizliyin, iqlim böhranının və münaqişələrin simptomu kimi miqrasiyanın qarşısının alınması üçün tədbirlər əsas müzakirə mövzularından biridir. İştirakçılar Avropanın gələcəyi ilə bağlı təsəvvürlərini bölüşəcəklər.

Bir sözlə, Prezident İlham Əliyevin tövsiyələri və Azərbaycanın münaqişələrin həlli, sülh quruculuğu, beynəlxalq əməkdaşlığın gücləndirilməsi sahəsində təcrübəsi X Global Bakı Forumunda yeni ideyaların, yanaşmaların meydana çıxmasına və təşəbbüslərin yaranmasına əhəmiyyətli töhfə verəcək və Global Bakı Forumu mühüm platforma olaraq qalacaq.

RƏFİQƏ KAMALQIZI

Hərəkəti körpülərin salınmasında, münaqişələrin həllində yeni yanaşmaların formalaşdırılması və Qoşulmama Hərəkətinin təməl prinsiplərinin – Bandunq Prinsiplərinin təmin edilməsində mühüm rol oynaya bilər və oynamalıdır. Həmin prinsiplər – sülh, əməkdaşlıq, ərazi bütövlüyünə və suverenliyə hörmət, habelə sərhədlərin toxunulmazlığından ibarətdir. Münaqişələrin həllinə gəldikdə, bu mövzu Forum çərçivəsində geniş şəkildə müzakirə ediləcəkdir”. Prezident İlham Əliyev bir daha dünyaya bəyan etdi ki, Azərbaycan regionda sabitlik və dayanıqlı inkişaf naminə sülh istəyir. Bununla bərabər Azərbaycan Prezidenti ciddi mesajlar verərək bildirdi ki, sülh naminə atılan addımlar qarşılıqlı olmalıdır. Prezident İlham Əliyev bütün beynəlxalq tədbirlərdə olduğu kimi, bu Forumda da bildirdi ki, Ermənistan görünür dinc yolla yaşamaq istəmir: «Münaqişələrin həlli iki cür olur – dinc yolla və qeyri-dinc yolla. Biz Ermənistanla münaqişəni dinc yolla həll etməyə çalışırıq. Baxmayaraq ki, Ermənistan tərəfindən işğal Azərbaycanda humanitar fəlakətə səbəb olmuşdur. İşğal nəticəsində bir milyondan artıq azərbaycanlı yurdsuz qalmış, qaçqın və məcburi köçkünə çevrilmişdir”. Ermənistan azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə siyasəti apardığını, onları Qarabağdan sürgün saldıqlarını və bir milyon azərbaycanlıya əzab-əziyyət verdiyini Forum iştirakçılarının diqqətinə çatdırmaqla dünyaya bir daha mesajını verdi:

Prezidenti İlham Əliyev martın 9-da Bakıda işə başlayan “Dünya bu gün: Çağırışlar və ümidlər” mövzusunda X Global Bakı Forumunun açılış mərasimində çıxışında deyib. “Ümid edirik ki, burada vasitəçi rolunu oynamağa çalışan beynəlxalq iştirakçılar Ermənistanı bu şansı itirməmək üçün dilə gətirəcəklər. Çünki onlar müstəqil ölkə olmaq şansını əldən verib, digər ölkələrin müstəmləkəsinə çevrilib və real şəkildə müstəqil olmaq, öz gələcəyini qurmaq şansını əldən buraxıblar”, - deyərək Prezident İlham Əliyev deyib.

AZƏRBAYCAN PREZİDENTİNİN ATƏT-İN MİNSK QRUPUNU YENİDƏN AKTUALLAŞDIRMAQ İSTƏYƏNLƏRƏ SƏRT XƏBƏRDARLIĞI

Azərbaycan Prezidenti həm də ATƏT-in Minsk qrupunu yenidən aktuallaşdırmaq istəyənlərə də sərt xəbərdarlıq etdi. Vurğuladı ki, münaqişə artıq həll olunub. Minsk qrupu ətrafında spekulasiyalar Azərbaycanda qıcıq doğurur. Həqiqətən də, əsasən Ermənistan və onu dəstəkləyən bəzi subyektlər Minsk qrupu ətrafında müzakirələr açmaqla əslində sülh prosesini əngəlləməyə çalışırlar. Azərbaycan Prezidenti isə, artıq Minsk qrupunun fəaliyyətinə gerek qalmadığını açıq mətnlə səsləndirmiş oldu. Ölkə Prezidentinin Ermənistanla etdiyi çağırışlar da təbii ki, həm Ermənistanı, həm də ona dəstək olmaq istəyənləri ciddi düşündürəcək: “1992-ci ildə münaqişə

yarandıqdan sonra ATƏT Minsk qrupunu təsis etdi. Lakin əfsuslar olsun ki, 28 il ərzində Minsk qrupu hər hansı nəticəyə nail olmadı. Danışıqlar prosesinin sonunda bizə belə görünürdü ki, onlar, sadəcə, vəziyyəti dondurmaq istəyirlər. Onlar bu münaqişəni daimi dondurmaq istəyirdilər. Lakin biz bununla razılaşmadıq. Biz özünümüdəfiə hüququmuzdan, BMT-nin Xartiyasından, xüsusən də onun 51-ci maddəsindən istifadə edərək düzgün olanı etdik. Biz öz ərazilərimizi güc tətbiq etməklə azad etdik. Bu, bizim legitim hüququmuz idi”.

MƏNİM MESAJIM DÖYÜŞ MEYDANINDA QİSASI ALMAQLA HƏYATA KEÇDİ

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Forumda dərin məzmunlu çıxışında onu da vurğuladı ki, Ermənistanla sülh yolu ilə problemin həçllinə çalışdıq, lakin işğalçı dövlət konstruktiv yanaşma göstərmədi: «Beləliklə, çalışdıq ki, dinc yolla həll edək. Bizdə alınmadı, ona görə ki, erməni tərəfi konstruktiv yanaşma göstərmədi. Biz isə güc tətbiq etdik və öz ərazimizi azad etdik. Hazırda, təxminən iki il yarım vaxt ötür və biz 10 min kvadratmetrlərlə ölçülən və tamamilə dağıdılmış böyük ərazini yenidən tikirik. Yeri gəlmişkən, Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin nümayəndələri Şuşaya səfər ediblər və orada panel müzakirələr aparıblar. Onlar Füzulidə və Şuşada dağıntıları görüblər və bu, həqiqətən də barbarlıq, urbidsid, kultursid, ekosisid əlamətidir. Bunu edən

QƏRBİ AZƏRBAYCAN: DOĞMA VƏTƏNƏ QAYIDIŞ!

“Zəngəzuru tanıyaq və tanıdaq”

- Musa müəllim, ilk olaraq kəndinizlə bağlı xatirələrinizdən danışmağınızı istədim. Kəndinizdən nə vaxt çıxmısınız?

- Zəngəzur Qərbi Azərbaycanın, ümumiyyətlə, Azərbaycan dövlətçiliyinin tarixində mühüm yeri olan qədim mədəniyyət, dövlətçilik, iqtisadiyyat və ticarət mərkəzlərindən biri olub. Zəngəzur müxtəlif dövrlərdə həm ərazi, həm də idarəçilik baxımından fərqli ölçülərdə olub. Hətta bizim eradan əvvəl bəzi yunan mənbələrində Sünik adlandırılan Sisakan mahalı Göyçə gölü ətrafından Qarabağa qədər uzanan böyük bir ərazini əhatə edib. Amma sonrakı dövrlərdə müxtəlif quberniyaların tərkibinə daxil olub.

Mənim böyüyüb boya-başa çatdığım Urud kəndi yalnız Zəngəzurun deyil, bütövlükdə Qafqazın ən qədim yaşayış məntəqələrindən biri olub. Əlbəttə ki, kəndimizlə bağlı xatirələrim danışmaqla bitməz. 2006-cı ildə mənə yenidən o torpaqları görmək qismət oldu. İrəvanda keçirilən beynəlxalq bir tədbirdə millət vəkili kimi iştirak edirdim. Şərait yarandı ki, Qarakilsəyə, daha sonra isə Uruda getdim. Təəssüf ki, kəndimiz haqqında yaddaşımda yaşatdığım, yuxularımda gördüyüm təəssüratlar tamamilə darmadağın oldu. Çünki kənd dağılmış, miskin bir görkəmə düşmüşdü. Elə bil kəndin əbədi-əzəli türk ruhu uçub getmişdi. Həmin vaxt ilk gəldiyim qənaət bu oldu ki, yurdu vətən edən orada yaşayan insanlardır. Allah qoysa, biz o yurda dönəcəyik. O torpaqlarda yenidən Azərbaycan türkünün səsi, duası, alqışı yüksələcək. Bütün bunları bizə tarixi realıq söyləyir. Cənab Prezident İlham Əliyev ötən il dekabrın 24-də Qərbi Azərbaycan icmasının binasının açılışında söylədiyi fikirlər bizi bu hədəfə daha da yaxınlaşdırır.

- Qeyd etdiniz ki, 2006-cı ildə yenidən kəndinizə getmək imkanınız olub. Bəs, həmin vaxt orada sizə qarşı münasibət necə idi?

- Ermənistan hökuməti həmişə riyakar bir siyasət yürüdüb. Həmin dövrdə də ortaya riyakar xalq diplomatiyası deyilən bir oyun atılmışdı. Bu diplomatiyanın məqsədi bizim artıq Qarabağın işğalı ilə barışmağımızı, o torpaqların ermənilərə məxsus olduğunu qəbul etməyimizi və icmalar arasında danışmalar apararaq münasibətləri yumşaltmağımızı təmin etmək idi. Amma mən orada sərt bir münasibət görmədim. Buna baxmayaraq istər İrəvanda, istər Qarakilsə və ya Uruda bizi mühafizə edirdilər. Görünürdü ki, hər hansı bir terrora, təxribata qarşı ehtiyatlanma var idi. 2021-ci ildə İrəvana gedəndə isə orada artıq ritorika dəyişmişdi. Hətta bizə oteldən kənara çıxmağa icazə vermirdilər. İclasın baş tutduğu parlament binasına da xüsusi, bəlkə də bir qədər teatrallaşmış mühafizə ilə aparıldırıq. Erməni cəmiyyəti bizə qarşı aqressivləşmişdi. Çünki ondan öncə cənab Prezident İlham Əliyev Xocalı qatillərini haqlı olaraq faşist adlandırmışdı. Orada da bizə sual verdilər ki, sizin prezidentiniz bizə niyə faşist deyib. Mən də cavab verdim ki, Xocalı qətliamını törədənə başqa nə ad vermək olar. Bir gecənin içində minlərlə insanı qətlə yetirmək elə faşistlikdir. Ümumiyyətlə, Ermənistan hökuməti heç vaxt səmimi olmayıb, bundan sonra da onlardan heç bir səmimiyyət gözləmək olmaz.

- Cənab Prezident İlham Əliyev də qeyd etdi ki, biz Qərbi Azərbaycana sülh yolu ilə qayıtmaq istəyirik. Bəs sizcə, ermənilərlə birgə yaşayış mümkün ola bilərmi?

- Bunun üçün zaman lazımdır. Eyni zamanda, münasibətləri yumşaltmaq üçün müəyyən addımlar atılmalıdır. Bildiyiniz kimi, Bakı şəhərində minlərlə erməni yaşayır. Əgər ermənilər Azərbaycanda bizimlə birgə yaşaya bilirsə, deməli, bu, mümkündür. Cənab Prezident İlham Əliyev bu günlərdə də davam edən X Qlobal Bakı Forumundakı çıxışında da bu məsələyə toxundu ki, hər bir müharibənin bir əvvəli,

davamı və sonu var. Bu son həmişə sülhlə bitməlidir. Dünya təcrübəsində uzun illər davam edən müharibələr olub. Həmin müharibələrin sonunda barışıq da, birgə yaşayış da mümkün olub. Əlbəttə ki, bizim də birgə yaşayışımız mümkündür. Amma bunun üçün gerek, ilk növbədə, hüquqlarımızı həm ermənilərə, həm də beynəlxalq aləmə tanıtmalıyıq.

- 1988-ci ilə kimi artıq bir neçə dəfə deportasiya prosesi baş vermişdi. Bəs, xalqımız buna hazırlıqlı idi?

- Biz heç vaxt hazır olmamışıq. Çünki biz həmişə xoşniyyətli olmuşuq. Biz heç vaxt öz qonşularımıza düşmən kimi baxmamışıq. Bölgənin titul xalq və güclü toplum olduğumuza görə bu münasibətlərə ödəniş bir münasibət bəsləmişik. Bu münasibətlər uzaq bir tarixdən başlanır. Bu tarixi münasibət 1828-ci ildə imzalanmış Türkmənçay sülh müqaviləsinə əsasən Azərbaycan torpaqlarının Rusiya tərəfindən işğalı ilə başladı. Azərbaycan torpaqları iki yerə bölündü. Həmin dövrdə Çar Rusiyası isti dənizə çıxmaq siyasətini bu istiqamət üzərində qurmuşdu. Bu siyasətin qarşısında iki böyük müsəlman imperiyası dayanırdı. Biri Osmanlı sultanlığı, digəri isə Qacarlar dövləti idi. Qacarlar dövləti ilə Osmanlı imperiyası arasında xristian buferi yaratmaq Rusiyanın imperialist siyasətinin bir tərkib hissəsi idi. Ona görə də bu iki dövlətlə imzaladığı müqavilələrin hər ikisində, guya ki, o ərazilərdə yaşayan xristian toplumun himayədarı kimi çıxış edən Rusiya, ermənilərin, əslində, Azərbaycan torpaqları olan Rusiya ərazisinə köçürülməsini bəndlərə daxil etmişdi. Rus tədqiqatçısı Şavrov 1911-ci il üçün yazırdı ki, artıq Qafqazda yaşayan bir milyon üç yüz min erməninin bir milyonu yerli əhali deyil, bizim tərəfimizdən bu ərazilərə köçürülüb. Artıq 1905-ci ildən etibarən ermənilər işğalçıları göstərməyə başladılar. Müxtəlif illərdə ermənilər Bakıda, Gəncədə, Qubada qətilləmlər törətməyə başladılar. Amma o zaman bir nəticə əldə edə bilməmişdilər. Buna baxmayaraq düşmənçilik toxumu səpilmişdi. Ermənilərin Qərbi Azərbaycanda yaşayan həmyerlilərimizə qarşı soyqırım münasibətləri 70 il ərzində həmişə davam edib. Açıq və

ya gizli şəkildə deportasiyalar baş tutmuşdu. Hətta mənim yadımdadır ki, 1988-ci ilin sonlarına qədər bizim orada yaşayan insanlarımız ümidli idilər. Düşünürdülər ki, ara qarışdırılan var və onlar həbs olunacaq. Sovet hökumətinin ədalətinə inanırdılar. Qovulandan sonra belə qayıdacaqlarına ümid edirdilər. Bu mənada sadəlövlüyümüz, düşməni tanıdığımızı bizə tarixi bir dərs oldu. Bu dərsdən də nəticələr çıxarmaq hər birimizin borcudur.

- Bu hadisələr baş verməmişdən öncə kəndinizdə ermənilərlə qız alıb qız vermək halları yaşanırdımı?

- Mən Zəngəzuru çoxdan tədqiq edirəm. Ora haqqında 5-6 kitabım da var. Araşdırmalar zamanı müəyyən olundu ki, 70 il ərzində bütövlükdə Zəngəzur ərazisində cəmi 50-ə yaxın azərbaycanlı kişi erməni qadınla evlənib. Amma bir nəfər azərbaycanlı qadın belə erməniyə ərə getməyib. Bu, bizim milli kimliyimizə bağlılıqdan irəliləyən bir məsələ idi. Lakin kirvəlik institutu və müəyyən dostluqlar var idi. Bu, bir faktdır. Amma biz o vaxt erməniləri düşmən kimi görmürdük.

- Qərbi Azərbaycanlıların statistikasının aparılması işlərində hansı mexanizmlərdən istifadə oluna bilər?

- Əlbəttə ki, bu məsələdə bütün mexanizmlərdən istifadə olunacaq. Hal-hazırda 1948-1953-cü illər və ondan sonrakı dövrdə deportasiya olunanların statistikası aparılır. Yəqin ki, bu illərdə baş verən deportasiyaların statistikası hazırlandıqdan sonra, ondan əvvəlki dövrün də statistikası aparılacaq. Çünki 2001-ci ildə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Qərbi Azərbaycandan deportasiya olunan insanların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi ilə bağlı bir fərmanı var. Bu fərmanda zaman-zaman 2 milyona qədər həmyerlimizin Qərbi Azərbaycan torpaqlarından deportasiya olunduğu qeyd olunub. Əslində, mən bu statistikaya başqa cür yanaşıram. Düşünürəm ki, Qərbi Azərbaycanda yaşamaq arzusunda olan hər kəsə bu şəraiti yaratmaq lazımdır.

- Qərbi Azərbaycan İcması bu günə kimi böyük bir irəliləyiş əldə edib. Hətta yaxın zamanda Qərbi Azərbaycana

Qərbi azərbaycanlı millət vəkili Musa Urudun SİA-ya müsahibəsini təqdim edirik:

Qayıdış Konsepsiyası qəbul olundu. Bəs, sizin bu konsepsiya ilə bağlı hər hansı bir təklifiniz oldu?

- Əlbəttə ki, bu konsepsiyanın hazırlanmasında hər birimiz yaxından iştirak etmişik. Konsepsiyanın əsas müddəaları cənab Prezident İlham Əliyevin dekabrın 24-də olan görüşdəki çıxışı üzərində qurulub. Əsas təkliflərimiz Qərbi Azərbaycana qayıdışın hüquqi əsaslarının hazırlanması, beynəlxalq hüquqla uzlaşdırılmasıdır. Qeyd edirəm ki, dünyada deportasiya olunan xalqların geri qayıdış platforması var. Burada ilk olaraq yəhudilərin tətbiq etdiyi məşhur 4T prinsipi var. Bu prinsipin əsasını tanınma, tanıtma, təminat və torpaq mərhələləri təşkil edir. Yəni, ilk növbədə, öz toplumumuz olaraq tanımalıyıq ki, bizi oradan deportasiya ediblər. Bütövlükdə Azərbaycan əhalisi bu həqiqəti bilməlidir. Bu sahədə kifayət qədər işlər görüldü və görülməkdə davam edir. İkinci mərhələ isə bu həqiqətləri dünyaya tanıtdırmaqdır. Bunun üçün biz Qərbi Azərbaycanla bağlı yazdığımız əsərləri xarici dillərə tərcümə etməli, xarici ölkələrdə müxtəlif konfranslar keçirməli, elmi disbutlar aparmalıyıq. Eyni zamanda, bu məsələnin hüquqi aspektlərini hazırlamalıyıq. Üçüncü mərhələ Ermənistan və dünya birliyi bu həqiqətləri qəbul etdikdən sonra təminat məsələsini həll etməkdən ibarətdir. Yəni, bu insanlara həm maddi, həm mənəvi xeyli zərər dəyib. Oradan köçən hər bir insan əmlakını, evini, torpağını və hətta qəbir yerlərini qoyub. Ermənistan bütün bunların kompensasiyasını ödəməlidir. Növbəti mərhələ isə öz torpaqlarımıza geri qayıtmaqdır. Yəni, konsepsiya bundan ibarətdir və bununla bağlı planlarımız da var.

- Qərbi Azərbaycan mövzusunun təhsilimizdə necə işıqlandırılabilir?

- Qərbi Azərbaycan həm bizim tariximizdə, həm coğrafiyamızda, həm də mənəviyyatımızda yaşamaqlıdır. Bununla bağlı həm ədəbiyyat dərslərində hekayələr, şeirlər, povestlər, sinifdən xaric oxular olmalı, coğrafiya dərslərində, eyni zamanda tarix kitablarında geniş şəkildə öz əksini tapmalıdır. Xüsusilə də, 44 günlük Vətən müharibəsində əldə etdiyimiz zəfər, onun yaratdığı yeni realıqlar barədə yazılmalı, oxudulmalı və mütləq şəkildə gənc nəsillə çatdırılmalıdır.

- Musa müəllim, siz öz yaradıcılığınızda Qərbi Azərbaycan mövzusunda necə toxunmusunuz?

- İlk növbədə onu deyim ki, mən həmin hadisələrdən sonra 3 il əlimə qələm ala bilmədim. Emosiyalar qoyurdu nəse yazmağa. Amma özümde müəyyən qeydlər aparırdım. Daha sonra artıq geniş şəkildə o yerləri tədqiq etməyə başladım. Demək olar ki, mənim həm şeir, həm də publisistik yaradıcılığında bu mövzu qırmızı xətlə keçir. Bu mövzuda şeirlərim, poemalarım çoxdur. Hətta mənim sözlərimə bəstələnən mahnılarımız da var. Musiqisi görkəmli bəstəkar Nazim Quliyev, sözləri mənə məxsus olan və Azərbaycanın Xalq artisti Gülyanaq Məmmədovanın ifasında səslənən İrəvan şikəstəsi təzəlikcə ərəşəyə gəlib. Aşıqlarımız "Göyçə gölü" havasını ifa etməlidir. İrəvanla, Göyçə gölü ilə bağlı yüzlərlə şeirlərimiz var. Bunlar gündəmə gətirilməlidir. Hesab edirəm ki, bütün vasitələrdən istifadə edərək Qərbi Azərbaycan mövzusunun gündəmdə saxlanmalıyıq.

Ləman Əlizadə

“Qeyri-sabitliyin əsas benefisiarları İran və Rusiyadır”

İsraili eks-nazir Qarabağ məsələsində İranı və Rusiyanı ittiham etdi

Nüfuzlu moderndiplo-macy.eu saytında İsrailin keçmiş rəhbəri və kibertəhlükəsizlik naziri, İqtisadi dünya mərkəzinin prezidenti Ayub Karanın Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin tənzimlənməsinə, eləcə də martın 5-də Xankəndi-Xəlfəli-Turşsu yolunda baş vermiş erməni təxribatına həsr edilən məqaləsi dərc olunub. Həmin məqaləni təqdim edirik:

buna görədir ki, mən son zamanlar sözügedən məsələ ilə bağlı açıq danışmam və Qarabağda sülhün əldə edilməsi üçün bütün mümkün vasitələri işə salıram. Sülh – yeganə hədiyyədir ki, onu həm azərbaycanlılara, həm də ermənilərə bəxş edəsən.

Şahidi olduğum nəhəng miqyaslı dağıntıları gördükdə anladım ki, erməni rəhbərliyi bu regionu Qafqazın Xirosimasına döndərüb

Daha əvvəl mən bu məsələdə konkret olaraq hansısa tərəfdən çıxış etmək istəmirdim. Çünki marağı olmayan vasitəçi kimi görünmək istəyirdim. Lakin mən ikinci Qarabağ müharibəsinin başa çatmasından altı ay sonra Qarabağ regionuna səfər etdiyim zaman şahidi olduğum nəhəng miqyaslı dağıntıları gördükdə anladım ki, erməni rəhbərliyi bu regionu Qafqazın Xirosimasına döndərüb.

Qərb xalqları anlamalıdırlar ki, Qarabağ erməniləri üçün ən yaxşı seçim onların bərabərhüquqlu Azərbaycan vətəndaşları olaraq azərbaycanlı cəmiyyətinə inteqrasiya olunmaları və Azərbaycanla Ermənistan arasında sülhün yaranmasıdır.

Qısa zamanda Qafqazın sülh dövrünə qədəm qoyması üçün Rəbbimə valvarram

Belə olan halda daha insanlar minarlara düşüb həlak olmayacaqlar, şəhərlər, kəndlər, qəsəbələr bərpa ediləcək və Qarabağ yenidən turistik mərkəzə çevriləcək. Lakin bunun baş verməsi üçün biz rus sülhməramlılarının himayəsi altında qanunsuz silahların keçirilməsini mühakimə etməli və Azərbaycanın buna son qoyulması üçün can atmasına anlamalı yanaşmalıyıq. Silah qaçaqmalçılığı sülh müqaviləsinin imzalanmasına əngəl yaradan əsas maneədir. Və bunun səbəbidir ki, İsrailin keçmiş naziri olaraq mən ermənilərin Laçın yolu vasitəsi ilə silah qaçaqmalçılıqlarını qətiyyətlə pisləyir, bu yaxınlarda baş vermiş ölümlərə görə təəssüf hissi keçirirəm. Mən qısa zamanda Qafqazın sülh dövrünə qədəm qoyması üçün Rəbbimə valvarram.

Tərcümə etdi, Rövşən RƏSULOVA

Qeyd: Ayub Kara Qarabağa səfəri zamanı bu ifadələri ilə də yadda qalmışdı. SİTAT: “Qarabağ mənə Livanda 1982-ci ildə gedən müharibəni xatırladır, həmin müharibədə mən terrorçularla mübarizə aparan zabit idim. Terrorçular Livanı dağıtmışdılar, və indi, Qarabağda da mən hər şeyin dağıldığını gördüm. Mənim üçün çox kədərli-dir. O qədər dağıdılmış evlər gördüm ki, bu, çox pis situasiyadır”.

YAP-ın rayon və şəhər təşkilatları ağacəkmə kampaniyası keçirib

“Heydər Əliyev İli” çərçivəsində Yeni Azərbaycan Partiyasının Xaçmaz, Laçın, Ağdam, Ağstafa, Naftalan, Zərdab, Lənkəran, Saatlı rayon və şəhər təşkilatları yerli icra hakimiyyətləri ilə birgə ağacəkmə kampaniyası keçirib. Kampaniyada YAP-ın yerli təşkilatlarının rəhbərləri, partiya fəalları və ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər.

Şam, çinar, zeytun və sərv olmaqla ümumilikdə 3000-ə qədər müxtəlif növ ağac əkilib. Eyni zamanda, ağacların əkildiyi ərazilərdə təmizlik işləri aparılıb, ağaclara aqrotehniki

qulluq göstərilir. Qeyd edək ki, aksiyanın keçirilməsində məqsəd ölkədə ekologiyanın qorunması və ətraf mühitin sağlamlaşdırılmasına hər zaman böyük əhəmiyyət vermiş ulu öndər Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu ənənələri davam etdirmək, insanlar arasında ekoloji mədəniyyəti və təbiətə qayğı hissini təbliğ etməkdən ibarətdir.

“Ermənistan öz mövcudluğunu itirəcək”

“44 günlük müharibədə Azərbaycanın əldə etdiyi qələbə regionda geosiyasi realitələri dəyişməsinə səbəb olmuşdur. Bu realitələri bölgədə geosiyasi nüfuz dairəsi uğrunda belli güc mərkəzləri arasındakı münasibətlərə də ciddi sirayət etmişdir”. Bu fikirləri “Səs” qəzetinə açıqlamasında politoloq Elşən Manafov deyib.

Onun sözlərinə görə, Qarabağ bölgəsinə tərəflərin razılığı ilə yerləşdirilən Rusiyanın sülhməramlı kontingentinin sayı təbii ki, Qərbi məmnun etməmişdir: “Cənubi Qafqaza Yaxın Şərq və Mərkəzi Asiyaya çıxış və logistika imkanları olan bölgə kimi yanaşan Qərb təbii ki, Ukraynada Qərb və Rusiya arasında yaşanan hərbi, siyasi, geopolitik qarşıdurmanın Rusiya üçün yaratdığı “diskomfortdan” istifadə etmək üçün hər vasitə ilə təmsil olunduğumuz bölgədə qarşıdurmanı gücləndirməyə çalışır. Bu proseslərdə Ermənistan iqtidarı Qərb üçün ötürücü qayıq rolunda çıxış edir. Paşinyan sülh “göyərçini” rolunda çıxış etməyə çalışır, gerçəkdə isə Qərbin dəstəyi və göstərişi ilə Rusiyanı münəqişə tərəfləri arasındakı danışıqlarda moderator rolundan uzaqlaşdırmağa, onun bölgəyə təsir imkanlarının məhdudlaşdırılmasına hesablanmış addımlar atır. AB təmsilçilərinin Ermənistan şərtlərinə atəşkəs şərtlərinə monitorinqin keçirilməsi adi ilə dövlət olunması perspektivdə Rusiyanın proseslərdən uzaqlaşdırılmasına xidmət rakursunda həyata keçirilir. Bu məqsədlə Qarabağdakı separatçı qüvvələr oyuna çəkilib, onların vasitəsilə təxribatlar həyata keçirilir. Təxribatların keçirilməsində isə məqsəd ilk növbədə danışıqlar formatını dəyişmək, rəsmi Bakını cavab verməyə sövq etməklə danışıqların pozulmasına görə məsuliyyəti onun üzərinə yıxmaqdır, Hazırda rəsmi Bakının Qarabağdakı erməni icmasının təmsilçiləri ilə danışıqlara belə getməsi Paşinyan iqtidarının Qərbdəki havadarlarının əlindən kart blanşın alınması anlamında qəbul olunur. Buna görə məhz separatçıların təxribat

törətməsi ilə bağlı yalan informasiyalar mediaya ötürülür. Halbuki Qarabağa Ermənistandan humanitar yardım adı altında Laçın dəhlizi ilə məhz İrəvanın göndərdiyi maşın karvanlarında silah sursat aşkar edilib, maraqlıdır ki, bu silahlar eynilə Qərb tərəfdən Ukraynaya göndərilən silahların analoqlarıdır, silahlar isə dəhlizdəki Azərbaycan ekofəallarının hadisələrə müdaxiləsi nəticəsində aşkar olunub, silahlar Qərb informasiya vasitələrinin yayımladığı kimi Rusiyaya məxsus olsaydı, Rusiya sülhməramlıları sağlam məntiqə burada ekofəallar tərəfindən təftişin keçirilməsi cəhdlərinin qarşısını bu və ya digər şəkildə alardılar, lakin Rusiya sülhməramlılarının nəinki ekofəallara mane olmaması, əksinə təftişin keçirilməsi üçün kənarda durmaları və dolayısı yolla şərait yaratmaları görünür tərəflər arasında güclənməkdə olan informasiya müharibəsinin də tələblərindən irəli gəlib, Rusiya bununla əvvəla, Azərbaycanda Qərbin bu proseslərdəki gerçək niyyətlərinə aydınlıq gətirməyə çalışır, digər tərəfdən məhz bu hadisələrdən sonra Azərbaycan tərəfi Rusiyadan Laçın dəhlizində buraxılış, polis nəzarət məntəqələrinin gücləndirilməsini, Azərbaycanın bu proseslərdə iştirakı tələbini qoyacaq, bu isə Kremlə rəsmi Bakı ilə münasibətlərdə etibarlı əməkdaş imicini bir daha möhkəmləndirməyə, Paşinyanın isə Moskvadan olan narazılığının artmasına gətirib çıxaracaq”.

GÜLYANƏ

“Siyasi Davos” Forumu, yaxud diqqət regionun diplomatiya paytaxtına!

Dünyanın diqqəti yenidən Cənubi Qafqazın diplomatiya paytaxtındadır. Bakı növbəti dəfə global məsələlərin müzakirə edildiyi, regional və beynəlxalq problemlərin həll yollarının axtarıldığı mühüm platforma rolunda çıxış edir.

Müxtəlif xarici ölkələrin hazırkı və sabiq dövlət və hökumət başçıları, nüfuzlu beynəlxalq təşkilatların nümayəndələrini, beynəlxalq ekspertləri yenidən bir araya gətirən, X dəfə ev sahibliyi etdiyimiz Qlobal Bakı Forumu vacib intellektual-siyasi platformadır.

Forum iştirakçılarının ildən-ilə sayının artması və əhatə dairəsinin genişlənməsi ölkəmizin beynəlxalq nüfuzunun yüksəlmə-

sinin, global təşəbbüslərinin dünya ictimaiyyəti tərəfindən dəstəklənməsinin, Azərbaycan Prezidentinin uğurlu daxili və xarici siyasətinin nəticəsidir.

“Dünya bu gün: Çağırışlar və ümidlər” mövzusunda həsr olunan budəfəki - X Qlobal Bakı Forumunda yeni dünya nizamına təhdid yaranan amillər, o cümlədən təhlükəsizlik məsələsi və sülhün təmin olunması üçün perspektivlər, bölünmüş dünyada dayanıqlı-

lığın qurulması və bunun global sülhə təsiri kimi məsələlərə nəzər salınır, postpandemiya dövründə görülməli işlərə bağlı fikir mübadiləsi aparılır.

Qlobal Bakı Forumu kimi mötəbər tədbirə Azərbaycanın ev sahibliyi etməsi ölkəmizlə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə təqdim olunması baxımından da xüsusi önəmə malikdir. Bakı belə mühüm beynəlxalq platforma vasitəsilə postmüharibə dövründə yaranan yeni realıqları, sülh və əməkdaşlıq təşəbbüslərini diqqətə çatdırır. Dövlət başçısı tərəfindən səsləndirilən fikir-

lər də göstərir ki, Qlobal Bakı Forumu regionda dayanıqlı sülhün və təhlükəsizliyin təmin olunmasında Azərbaycanın ədalətli yanaşmasının və beynəlxalq hüquqa əsaslanan prinsipial mövqeyinin nümayişi baxımından əhəmiyyətli rola malikdir.

Beləliklə, Azərbaycanın paytaxtı, regionun isə diplomatiya başkəndi olan Bakıda Qlobal Forum çərçivəsində müzakirə olunan məsələlər, səsləndirilən fikirlər ölkəmizin beynəlxalq dialoq və əməkdaşlıq məkanı kimi çıxış etdiyini növbəti dəfə təsdiqləyir.

ƏBƏDİYAŞAR LİDER!

Balakəndə “Heydər Əliyev İli” ilə əlaqədar tədbir keçirilib

“Heydər Əliyev İli” ilə əlaqədar Yeni Azərbaycan Partiyasının Mərkəzi Aparatı tərəfindən hazırlanan və İdarə Heyətinin qərarı ilə təsdiq edilən Tədbirlər Planı çərçivəsində YAP Balakən rayon təşkilatı martın 10-da Ulu Öndərin zəngin dövlətçilik irsinin öyrənilməsi və yeni nəsllə aşılınması məqsədilə tədbir keçirib.

Əvvəlcə ümummilli lider, müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin banisi, Yeni Azərbaycan Partiyasının qurucusu Heydər Əliyevin abidəsi ziyarət edilib, abidənin önünə gül dəstələri düzülüb. Tədbirdə Dövlət Himni səsləndirilib.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda canlarını qurban vermiş şəhidlərimizin və qardaş Türkiyədə baş

vermiş zəlzələ nəticəsində həlak olanların əziz xatirələri bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan YAP Balakən rayon təşkilatının sədri Azad Balayev bildirib ki, Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin çox mühüm mərhələsi dünya şöhrətli siyasətçi, böyük dövlət xadimi Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır: “Ulu Öndər öz mənalı və zəngin ömrünü bütövlükdə millətine, xalqına, vətəninə və dövlətinə həsr etmiş, müqəddəs amallar uğrunda müstəsna fəaliyyət göstərmişdir. Mehiz Ulu Öndərin gərgin əməyi və qətiyyətli siyasəti sayəsində yeni, müasir Azərbaycan dövləti qurulmuş, ölkəmiz dünya məkanında öz layiqli yerini tutmuşdur. Bu dahi şəxsiyyətin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövr çoxəsrlik dövlətçilik tariximizin ən şanlı səhifələrindəndir”.

Tədbirdə çıxış edən Balakən Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı İslam Rzaev bildirib ki, müstəsna xidmətləri ilə əbədlilik qazanan Ulu Öndər Heydər Əliyevin mənalı həyat yolu,

zəngin və çoxşaxəli irsi milli sərvətimizdir. Ötən illərə nəzər salarkən Azərbaycan xalqının öz müdrik liderinin rəhbərliyi ilə qazanmış olduğu mühüm tarixi nailiyyətlərin bir daha şahidi oluruq. İntibah və milli şöurun oyanı-şı Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlişi ilə başlamış, müstəqilliyimiz mehz onun sayəsində əbədi və dönməz xarakter almışdır.

YAP İdarə Heyətinin üzvü, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin professoru Elnur Sadiqov vurğulayıb ki, Ulu Öndərin uzaqgörən, müdrik siyasəti nəticəsində müstəqil Azərbaycan tərəqqi yolunda böyük inam və qətiyyətlə irəliləyib. Qısa müddətdə Azərbaycanın müsbət beynəlxalq imici yaranıb, ölkəmiz dünyanın siyasi arenasının fəal subyektlərindən birinə çevrilib.

Milli Məclisin deputatı Nəsim

Məhəmməliyev bildirib ki, Heydər Əliyevin ölkədə vətəndaş həmrəyliyinə nail olunması, sabitlik yaradılması, müstəqil dövlət qurulması, bütün sahələrdə mühüm islahatlar həyata keçirilməsi, beynəlxalq aləmdə respublikanın mövqeyinin möhkəmləndirilməsi kimi istiqamətlərdə gördüyü işlər unudulmazdır.

Tədbirdə çıxış edən teleaparıcı Nailə İslamzadə, Vətən müharibəsi iştirakçısı İlyas Əsəbəliyev, partiya fəali Züleyxa Dibiriova vurğulayıblar ki, Heydər Əliyevin müdrik dövlət xadimi kimi zəngin fəaliyyəti Azərbaycan xalqının tarixində dərin iz buraxaraq, əsl dövlət idarəçiliyi məktəbinə çevrilib.

Sonda rayonun ictimai-siyasi həyatında fərqlənən bir qrup partiya fəali fəxrli fərman ilə təltif edilib. YAP sıralarına yeni qoşulmuş şəxslərə üzlük vəsiqələri təqdim olunub.

Heydər Əliyev-100

Xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin şüarlı həyatının bütün mərhələləri Azərbaycan xalqının müstəqil dövlətə sahib olmasına, onun dünya xalqları içərisində firəvan həyatının təmin edilməsinə yönəlmişdir. Ulu Öndər Heydər Əliyev hələ Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsində işləyərkən bu orqanda fəaliyyət göstərəcək milli kadrların hazırlanmasında müstəsna xidmətlər göstərmişdir. Ulu Öndər Heydər Əliyev çox gözəl bilirdi ki, dövlət təhlükəsizlik orqanlarında işləyən qeyri-azərbaycanlılar tərəfindən xalqımıza qarşı olduqca qəddar münasibət bəslənilmiş, minlərlə soydaşımız müxtəlif bəhanələr gətirilərək uzunmüddətli həbslərə, ölüm cəzasına məhkum edilmişdir. Xalqımıza qarşı yönəlmiş bu represiya maşınının qarşısının alınmasının yeganə yolu Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsi sistemində milli kadrların yerləşdirilməsi idi ki, Ulu Öndər bu yolda qarşısına çıxan maneələri qətiyyətlə dəf etməyi bacardı.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin rəhbər vəzifədə fəaliyyətinin növbəti mərhələsi 1969-1982-ci illərdə Azərbaycana birinci rəhbərliyi dönməni əhatə edir. Xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin birinci dəfə Azərbaycanda siyasi hakimiyyətə gəldiyi dövndə Azərbaycan keçmiş SSRİ respublikaları arasında sosial-iqtisadi göstəricilərinə görə ən axırncı yerlərdən birində qərar tuturdu. Ulu Öndər heydər Əliyevin sahib olduğu şəxsi keyfiyyətləri, gərgin əməyi, malik olduğu böyük nüfuzu sayəsində qısa bir müddət keçdikdən sonra Azərbaycan keçmiş SSRİ məkanında ən öncül yerlərə yüksəldi, aqrar respublikadan, aqrar sənaye respublikasına çevrildi. Yüzlərlə emal və istehsal müəssisələri yaradıldı, neft-kimya kompleksləri tikilib istifadəyə verildi, o dövrün ən yüksək texnoloji nealiyyətlərindən hesab edilən Bakı Kondensiyon Zavodu tikilib istifadəyə verildi. O dövrdə bu sahədə dünyanın ikinci nəhəng zavodu sayılan Bakı Kondensiyon Zavodunun məhz Bakıda tikilməsi Ulu Öndər Heydər Əliyevin keçmiş SSRİ məkanında malik olduğu nüfuzunun göstəricilərindən biridir. Ulu Öndər Heydər Əliyev təkcə Bakı Kondensiyon Zavodunun Bakıda tikilməsi ilə kifayətlənmədi. O müasir elektronika sənayesinin Azərbaycanda inkişaf etdirilməsini təmin etdi. Eyni zamanda bu sahədə və digər müxtəlif sahələrdə çalışacaq milli kadrların hazırlanması yolunda böyük uğurlara imza atdı. Minlərlə azərbaycanlı gənclər keçmiş SSRİ-nin və eyni zamanda Varşava Müqaviləsinə daxil olan dövlətlərin ən aparıcı ali məktəblərinə təhsil almaq üçün göndərildi. Bu yolla da ən önəmli məsələlərdən biri olan milli kadr hazırlığını ardıcıl və uzaqgörənliklə təmin etmiş oldu. Bu gün elm, təhsil, sənaye, idarəetmə və s. sahələrində peşəkarcasına çalışan milli kadrlarımız Ulu Öndər Heydər Əliyevin zamanında formalaşdırdığı təhsil bazasının əsasında ərşəyə gəlmişdir.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin zamanında C.Naxçıvanski adına Hərbi Məktəbin yaradılmasına nail olması, gələcək müstəqil Azərbaycan dövlətinin yaradılması yolunda atılmış ən uğurlu addımlardan biri sayıla bilər. Ulu Öndər Heydər Əliyevin gördüyü işlərə nəzər saldıqda görürük ki, xalqımıza dahi şəxsiyyəti həyatının hər anını Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin bərpa edilməsinə həsr etmiş, müstəqil dövlətin var olması, kənardan edilən müdaxilələrə tab gətirməsi üçün etibarlı təməllər formalaşdırmış, müstəqil dövlət maşınının detallarını, düyümlərini, mexanizmlərini bir-bir zərgər dəqiqliyi ilə hazırlayaraq ərşəyə gətirmişdir. Bildiyimiz kimi müstəqil dövlətin var olmasını şərtləndirən ən önəmli

amil milli hərbi kadrlarla təchiz edilmis Ordunun yaradılmasıdır. Ulu Öndər Heydər Əliyev C.Naxçıvanski adına Hərbi Məktəbi yaratmaqla hərbi sahədə milli kadrların hazırlanmasının əsasını qoymuşdu. Ulu Öndər Heydər Əliyev bu sahədə milli kadrların hazırlanmasında təkcə C.Naxçıvanski adına Hərbi Məktəbi yaratmaqla kifayətlənmədi. Azərbaycanlı gənclərin digər sahələrlə yanaşı hərbi sahədə də keçmiş SSRİ-nin ali hərbi məktəblərində təhsil almasını, müddətli hərbi xidmətlərinin tikinti hərbi hissələrində deyil, hərbi əməliyyatları yerinə yetirən hərbi hissələrdə qulluq keçmələrini təmin etdi. Ulu Öndər Heydər Əliyev çox gözəl bilirdi ki, XX əsrin əvvəllərində ermənilərə məğlub olduğumuzun ən başlıca səbəblərindən biri də çar Rusiyasının azərbaycanlıları müsəlman əhalisi olmasını bəhanə gətirərək orduya cəlb etməmələri olmuşdur.

Vahid Əliyev
YAP Xocalı rayon təşkilatının sədri

Ermənistanı birləşdirilməsi yolunda separatçılığa rəvac verildi. Proseslərin necə cərəyan etdiyi haqqında uzan-uzadı danışaraq vaxtını almaq istəmirəm. Süni şəkildə yaranmış bu problem müxtəlif mərhələlərdən keçdi və xalqımız bu ədalətsizliyə dözməyərək öz etiraz

“demokratik” qüvvələr. Şəxsi mülahizələrimə və müşahidələrimə əsaslanaraq deyə bilərəm ki, hər iki qüvvə Moskvanın sifarişini icra edən bir medalyonun iki üzəri idi. Milli və dövlətçilik məfkurəsindən uzaq, bir mərkəzdən idarə olunan “qüvvələr” bir-birlərini siyasi səhnədə əvəz etdikcə Azərbaycanın dövlət maraqları sarsıdır, torpaqlarımız erməni silahlı dəstələri tərəfindən işğal olunur, işğala məruz qalmış ərazilərdə yaşayan soydaşlarımız min bir müsibətlərlə üzləşərək qaçqın, məcburi köçkün həyatı yaşamağa məhkum edilirdi. Bunlar az imiş kimi özlərini demokratik qüvvələr adlandıran qaraguruhn yarıtmaz fəaliyyəti nəticəsində Gəncədə qardaş qanı axıdıldı və respublikada vətəndaş müharibəsi şəraiti yarandı. Belə bir ağır durumda da Vətənin və millətin köməyinə Ulu Öndər Heydər Əliyev yetişdi. O Naxçıvandan bakiya gələrək qısa müddətdə vətəndaş müharibəsi və dövlət

Ulu Öndər Heydər Əliyev fenomeni: Tarix və şəxsiyyət

“Hər birimizin müqəddəs borcu müstəqil dövlətimizin qədrini bilmək, onu qorumaq, inkişaf etdirmək və dünyanın inkişaf etmiş ölkələri səviyyəsinə qaldırmaqdan ibarətdir.”

Ulu Öndər Heydər Əliyev

Xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinə gedən yolda Azərbaycan dilinə verdiyi önəm, Azərbaycan dilini dövlət dili səviyyəsinə yüksəltməsi olmuşdur. Nəzərə alsaq ki, keçmiş SSRİ respublikaları arasında Azərbaycan çox nadir respublikalardan bir idi ki, Azərbaycanda dövlət dilinin Azərbaycan dili olması Konstitusiyada təsbit olunmuşdur. Bu Ulu Öndər Heydər Əliyevin keçmiş SSRİ məkanında nüfuzunun bariz nümunəsi idi. Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycan dilini Azərbaycanda qanunvericilik səviyyəsində dövlət dili kimi rəsmiləşdirməklə yanaşı, özünü nitqində heç bir kənar dillərə, o cümlədən keçmiş SSRİ-nin dövlət dili olan rus dilinə aid bir kəlmədən belə istifadə etməməklə dilimizin səliştiliyinin qayğısına qalır və hər kəsə nümunə olurdu. Ulu Öndər Heydər Əliyev çox gözəl bilirdi ki, milli kimliyimizin qorunması, assimilyasiyaya uğramasının qarşısının alınmasında ən önəmli vasitə mənsub olduğumuz dilin qorumasıdır, zamanın tələblərinə uyğun inkişaf etdirilməsidir. Bu səbəbdən də dilimizə elmi yanaşmanı, tədrisin və dövlət idarəetmə sistemində Azərbaycan dilinə üstünlüyün verilməsi Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycan dilinə göstərdiyi qayğının göstəricisidir.

1982-ci ildə Ulu Öndər Heydər Əliyev keçmiş SSRİ-nin ali idarəetmə sistemində, Siyasi Büronun üzvü, SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini vəzifəsinə aparıldıqdan sonra da daima Azərbaycanı diqqət mərkəzində saxladı, Mərkəzdən Azərbaycan üçün mümkün olan hər şeyi etdi.

Başına erməni daşnak tör-töküntülərini yığan M.Qorbaçov Heydər Əliyev şəxsiyyətiindən qorxaraq çıxış yolunu Ulu Öndərin Siyasi Bürodan uzaqlaşdırılmasında gördü və bunu da etdi. Ulu Öndər Heydər Əliyevin Siyasi Bürodan uzaqlaşdırılmasında dərhal sonra Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi olan keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin

səsini ucaltdıqda 1990-cı ilin yanvar ayının 19-dan 20-ə keçən gecə respublikanın paytaxtına ordu yeridildi və xalqımızı qan gölündə boğmağa çalışdılar. Dövlət idarəetmə sistemindən uzaqlaşdırılaraq, xüsusi nəzarət altında yaşamasına rəğmən Ulu Öndər Heydər Əliyev özünün və doğmalarının həyatına risk edərək Azərbaycanın Moskvadakı Daimi nümayəndəliyinə gələrək xalqımıza qarşı törədilmiş vəhşilik haqqında həqiqətləri kütləvi informasiya vasitələri ilə dünyaya bəyan etdi və etiraz əlaməti olaraq kommunist partiyasında könüllü olaraq istefa etdiyini bəyan etdi. Ulu Öndər Heydər Əliyev kimi dünya miqyasında tanınan nüfuzlu bir şəxsiyyətin kommunist partiyasının üzvlüyündən imtina etməsi SSRİ adlı nəhəng bir imperiyanın süqutunun əsasını qoydu desək, mənə yanlışlığa yol vermiş olarıq.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin xüsusi nəzarət altından çıxaraq Azərbaycana dönməsinin özü də bir fədakarlıq nümunəsidir. Azərbaycanın o dövrkü rəhbərliyi öz vəzifə kürsülərini itirmələri üçün Ulu Öndər Heydər Əliyevin Bakıda qalmasına imkan vermədilər. Məcburiyyət qarşısında qalan Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev Naxçıvana getməli oldu. Naxçıvan əhalisi xalqımızın xilaskar oğlunu olduqca böyük sevgi və sayğı ilə qarşıladı. Ulu Öndər Heydər Əliyevin Naxçıvana qayıdışı Naxçıvanı erməni və onların havadarlarının işğalından qorudu. Naxçıvanın blokada şəraitində olmasına baxmayaraq Ulu Öndər Heydər Əliyev Qarabağın müdafiəsinə də imkan daxilində dəstək göstərdi. Belə ki, 6 ədəd doludağıdan topların Qarabağa məhz Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən göndərildiyi mənim şahidi olduğum hadisələrdir.

Ötən əsrin 90-cı illərin əvvəllərində respublikada elə bir xaosluq mühit yaranmışdır ki, Azərbaycan idarəolunmaz bir vəziyyətə düşmüşdü. Bir tərəfdə Moskvanın buyruqqulu rolunda çıxış edən o dövrkü siyasi “hakimiyyət”, digər tərəfdə isə nəyin bahasına olursa olsun hakimiyyətə yiyələnməyə can atan

müstəqilliyinin itirilməsi təhlükəsini aradan qaldırdı, şimalda və cənubda baş qaldırmış separatçı qüvvələri zərərsizləşdirdi, başıpozuq silahlı dəstələr ləğv edilərək vahid komandanlığa tabe olan nizami Ordunun əsası qoyuldu, ictimai sabitlik bərqar edildi, dövlət çevrilişinə cəhdlərin qarşısı qətiyyətlə alındı, döyüş meydanında Ermənistan silahlı qüvvələrinə sarsıdıcı zərbələr vurularaq geri otuzduruldu və Ermənistan atəşkəsə razılıq verməsinə məcbur edildi. Bunlarla paralel olaraq dünya dövlətləri ilə qarşılıq maraqlara xidmət edən, beynəlxalq hüquqa əsaslanan, bərabər hüquqlu beynəlxalq münasibətlər quruldu. Dövlətin iqtisadi əsaslarını təmin edəcək və bu günkü iqtisadi inkişafımızın əsasını təşkil edən əsrin müqaviləsi adlandırılan Böyük Neft Kontraktının imzalanmasına nail olundu. Azərbaycanın müstəqil dövlət olaraq ilk Konstitusiyası qəbul edildi. Bütün sahələrdə islahatlar həyata keçirildi. Beləliklə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin dönməzliyi, əbədiyyəti təmin edildi.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycan dövləti və xalqı qarşısında ən mühüm xidmətlərindən biri də özündən sonra millətin və dövlətin taleyini etibar edəcəyi siyasi varisin yetişdirilməsidir. Ulu Öndər Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Cənab İlham Əliyevin şəxsinde elə bir qətiyyətli proqramatik, ən yüksək keyfiyyətlərə sahib, dünya siyasətini dərinləndirən, zamanı qabaqlamağı bacaran bir lideri özündən sonra varis qoydu. Ulu Öndərimiz burada da yanılmadı. Ulu Öndər Heydər Əliyevin yarımçıq qalmış ideyaları cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirildi. Cənab Prezident İlham Əliyev zamanın reallıqlarını nəzərə alaraq Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən müəyyən edilmiş siyasi kursunu uğurla davam etdirərək Azərbaycanı yenidən tikərək xarici simasını dəyişdi, Azərbaycanı regionun lider dövlətinə və beynəlxalq məsələlərin müzakirə edildiyi və mühüm qərarların qəbul edildiyi məkana çevirdi. Ən əsası özünün qətiyyəti, yaratdığı Müzəffər Ordunun qüdrəti və xalqımızın birliyi ilə 30 il işğal altında qalan Vətən torpaqlarımızı azad edərək ərazi bütövlüyümüzü təmin etdi. Xalqımızın zədələnmiş milli qüruru bərpa olundu. Xalqımız məğlub xalqdan, Qalib xalq səviyyəsinə ucaldı. Nə qədər Azərbaycan var, müasir müstəqil Azərbaycanın memarı və qurucusu Ulu Öndər Heydər Əliyev də var olacaq!

Bu gün dünyada bir nömrəli problem təhlükəsizlik məsələsidir. Təhlükənin haradan gələcəyi də bəlli deyil. Beynəlxalq güclərin, müharibə, xaos həvəskarlarının nə edəcəyini də əvvəlcədən müəyyən və təyin etmək də çətinləşib. Müxtəlif səngərlərdə döyüşənlərin istiqaməti də bəlli deyil. Dövlətlərin maraqları beynəlxalq münasibətləri üstələyib, sülh barədə düşüncələrin sayı azalıb. Bir sözlə dünyada xaos artıb, çıxış yolu tapmaq isə xeyli çətinləşib. Amma bəzi iri dövlətlərin rəhbərləri və siyasi dairələri hələ də özlərini dünyanın xilaskarı rolunda göstərməyə çalışırlar.

Şərqdən, yoxsa Qərbdən qurtuluş?

Rusiya 2008-2009-cu illərdə avropalılardan və amerikalılardan yeni Avropa təhlükəsizliyi sistemi yaratmağı tələb etdiyini iddia edir və əlavə edir ki, qarşı tərəf bu təkliflərə sadəcə əhəmiyyət verməyiblər. O cümlədən KTMT üzvləri də Moskvanın çağırışına müsbət cavab verməyib. Çünki Moskvanın özündən başqa heç kim belə bir sistemə ehtiyac hiss etmədi. Buna görə də, müraciətlərdən ilə yarım sonra Rusiya başqa layihə ilə yenidən gündəmə gəldi. Rusiya Ukraynanın timsalında Qərbin Moskvanı oyuna gətirmək planından xəbərdar idi. Məsələyə sanki ustalıqla yanaşmış, Qərbin tələsindən xəbərdarmış kimi görünməyə çalışdı. Amma görünür Moskva kimi usta satranç oyunçusunun da zəif tərəfləri var imiş və Ukrayna bataqlığına asanlıqla düşdü.

Müasir dünyamız ayrı-ayrı fərdlərlə bərabər dövlətləri də düşünməyə vadar edir, kiminlə ittifaq etmək, kiminlə müttəfiq olmaq, yaxud kimin düşmənçiliyindən ehtiyatlanmaq. Bu, ən vacib elementlərdir. Biz istəsək də istəməsək də dünya global olaraq iki cəbhəyə bölünüb, Bəli, cəbhə, bunu səngər də adlandırmıyıq. "Soyuq müharibə" uzun müddət aparılısa da, XXI əsrdə son həddə çatıb və həttə açıq toqquşma fazasına qədəm qoyub. Həmişə olduğu kimi dünyanın maliyyə və hərbi imkanları ilə bir nömrəli gücü sayılan ABŞ xırda, məhəllə müharibələrində sülhyaratma adı ilə iştirak etsə də, iri dövlətlərlə yalnız hibrid müharibəsi aparmıya üstünlük verir.

Ukrayna üzərindən hibrid müharibə

2022-ci ilin fevral ayı Rusiyanın Ukrayna ilə münasibətlərinin mənfəyə doğru pik həddinə çatdı və "demir at"lar bir anda sərhədləri aşaraq qarşısına keçən nə varsa özib keçdi. Rusiyanın hərbi-siyasi elitəsi "xüsusi əməliyyat"ın qısa müddətdə başa çatacağını düşündüyü bir vaxtda Qərbdə bu məsələyə fərqli münasibət formalaşmışdı. Rusiya Ukraynanı 2014-cü ildə "Maydan hadisələri"nin qisasını almaq üçün hərəkətə keçib Kiyevi cəzalandıracağını düşündüyü bir vaxt Brüsseldə, Parisdə, Berlinə, Londin və Vaşinqtondakıların əllərindəki ssenaridə başqa mənzərə təsvir olunmuşdu. Rusiyanı bataqlığa çəkmək planı işə yaramışdı. NATO-nun qapıya dirənmək qorxusu Moskvanı "əməli iş"ə keçməyə vadar etdi. Qəribə nüfuzlu Rusiya siyasi və iqtisadi elitəsi də sadəcə ruslardan fərqli düşünürdü. Onlar Rusiyanın Ukraynada təslim olmasına çalışır, açıq şəkildə Qərbin hibrid müharibədə uğura imza atacağını təşviq edirdilər. Hətta Rusiyanın Ukraynadan geri çəkilməklə yanaşı böyük miqdarda təminat ödəməsinə də idda edirdilər.

ABŞ Ukraynaya dünyanın ikinci hərbi gücünə sahib Rusiya ilə uzunmüddətli müharibə aparması üçün milyardlarından

keçir. Bu, natural və pul şəklində həyata keçirilir. Ukraynanın son aylar gücü tükənmək üzrədir. Rusiyanın da gücü tükənməz deyil. Hər iki ölkə müharibənin tez başa çatması üçün müxtəlif variantlar üzərində işləyir. Maraqlısı budur ki, döyüşən tərəflər o halda müharibəni dayandırmaq istəyir ki, nəticə onun maraqlarına tam cavab versin. Rusiya çalışır ki, hazırda əlində olan və Ukraynaya məxsus ərazilər hüquqi cəhətdə də onun nəzarətinə keçsin. Yeni Rusiya bu müharibədən istəyinə tam uyğun şəkildə ayrılmaq istəyir. Belə olan halda məğlub tərəf təkcə Ukrayna yox, həm də ona hərtərəfli dəstək olan Qərbin, xüsusən də ABŞ-in ayağına yazıla bilər ki, bunu da Vaşinqton ağıllı ucuca da keçirmir. Nəzərə alsaq ki, Rusiya son vaxtlar döyüşə ən son texnologiyaya məxsus ballistik raketlərini atıb, deməli Moskva qalib gəlmək üçün döyüşür.

Çin dənizində iki çinli və bir amerikalı

Almaniya Münxen Təhlükəsizlik Konfransının keçirildiyi vaxtda Çinin XİN rəhbəri Fransa, İtaliya və Almaniya səfər edərək bir sıra görüşlər keçirib. Bu görüşlər həm də sıradan bir təmas olmayıb. Görüşlər zamanı Çin rəsmisi və Avropa rəsmiləri iki-tərəfli əlaqələrin inkişafı və möhkəmləndirilməsinin perspektivlərini müzakirə ediblər. Nəzərə alsaq ki, Avropa ilə ABŞ arasında uzun müddətdir ki, fikir ayrılıqları var və bu münasibətlər tərəflər üçün heç də yaxşı gələcək vəd etmir, Çin rəsmisinin də bu fürsətdən yararlanmaq istəyi artıq ortadadır. Məsələ burasındadır ki, ABŞ Avropanın təhlükəsizliyinin qarantı rolunda çıxış etməklə, həm də avropalıları təsir altında saxlamaq istəyini gizlədə bilmir. Bunu Avropa ittifaqındakılar da bilir, amma təhdidlərə cavab vermək əzminin olmadığı özlərinə də məlumdur. Ukrayna savaşı Avropanın həm də enerji təhlükəsizliyinə ciddi zərbə vurdu. Fürsətli Amerika həmin saat Avropanın Rusiyadan asılılığını minimuma endirmək üçün hərəkətə keçdi, avropalılar bir zəman ayılıb gördülər ki, Rusiyanı bu dəfə də ABŞ əvəzləyib. Yeni, asılı olduqları güc mərkəzinin ünvanı dəyişib, mahiyyət isə dəyişməyib. Bu gün Avropanın neft-qaz bazarında ABŞ dominantlıq edir.

ABŞ-in hərəkətləri Pekindən də izlənilir. Çin müşahidəçi mövqeyindən çıxaraq hücum kampaniyasına start verib. Hazırda dünyanın iqtisadi güc mərkəzinə çevrilməyə çox yaxın olan Çin dünya bazarlarını global şəkildə ələ keçirməyə ABŞ-in müttəfiqlərindən başlayıb. Vaşinqtonun Yaxın Şərqdəki ən böyük partnyoru Səudüyyə Ərəbistanına səfər edən Çin liderinin bu ölkə ilə ilk olaraq 40 milyard dollarlıq ticari müqaviləyə imza atması ABŞ-da nə qədər ciddi rezonans doğurmuşdusa, bu təşviş Çinin XİN başçısının Avropa turnesindən sonra daha

da artı. ABŞ Çini Çin dənizində "vurmağa" hazırladığı bir vaxtda Pekin əbədi düşməni-nə zərbəni avropalı dostlarının məkanında endirdi. Bu, əlbəttə, Vaşinqton üçün ölüm-dən bəter idi. Çünki ABŞ Avropanın və digər müttəfiqlərinin onun çetiri altından belə asanlıqla çıxıb gedəcəyini gözləmədi. Beləliklə, qəti olaraq deyə bilərik ki, ABŞ hərbi cəhətdən güclü olmasına rəğmən Çinlə iqtisadi müharibədə qələbə qazanacağı qeyri-mümkündür. Yeni, imperiya xisləti ilə yeni çağırışlara qarşılıq vermək zamanı artıq tükənib.

Bütün avropalılar "vahid Çin" prinsipinə qeyd-şərtsiz sadiq olduqlarını (Tayvanın müstəqilliyi imkanlarının tam inkarı deməkdir) təsdiqlədilər. Şübhə yoxdur ki, bütün bunlar olduqca səmimi şəkildə deyilib, Çin və Avropa ittifaqı bir-birini ən mühüm ticarət və iqtisadi tərəfdaşlar hesab edir və hər iki tərəf iqtisadi əlaqələrin inkişafında son dərəcə maraqlıdır. Bu baxımdan onları həm Avropanı Çinlə çəkişdirməyə çalışan Vaşinqtonun, həm də Ukrayna kampaniyası avropalıların və çinlilərin həmişəki kimi sağlam və rutin işlərlə məşğul olmasına mane olan Moskvanın hərəkətlərindən hədsiz qıcıqlandırılar. Avropa açıq şəkildə ABŞ-a, Çin isə Rusiyaya qarşı çıxış etməyə hazır deyil. Amma rəsmi Avropa və Çin mesajlarının sətirliyi arasında Vaşinqton və Moskva qarşı-qarşıya çox aydın şəkildə oxunur.

Çinin XİN rəhbəri Vanq Yi birbaşa Ukrayna mövzusunda çox diqqət yetirdi. O cümlədən, Münhendə bu ölkənin xarici işlər naziri Dmitri Kuleba ilə görüşdü. Görüş zamanı Vanq Yi digər məsələlərə yanaşı, "Çin və Ukraynanın strateji tərəfdaş olduğunu və iki ölkənin xalqları arasında uzunmüddətli dostluq əlaqələrinin olduğunu" deyib. Kuleba isə bildirib ki, Kiyev Çinin beynəlxalq statusuna və mühüm təsirinə, eləcə də məsələnin siyasi həllində Çinin mövqeyinə böyük əhəmiyyət verir.

Münhen Konfransındakı əsas çıxışı zamanı Vanq Yi bildirib ki, bütün tərəflər Ukrayna məsələsində suverenliyin və ərazi bütövlüyünün qorunub saxlanılmasının vacibliyini vurğuladıqları üçün Tayvan məsələsində də bu prinsipə əməl edilməlidir. Yeni Çin beləliklə özünü Ukrayna ilə və müvafiq olaraq Tayvanla Rusiyanın tərkibində yeni bölgələrə, o cümlədən Krimlə eyniləşdirdi.

Rusiya prezidenti Putinlə görüşdən sonra Vanq Yi ildirib ki, Çin Rusiyanın Ukrayna böhranını dialoq və danışıqlar yolu ilə həll etmək istəyini yüksək qiymətləndirir. Üstəlik, bu ifadə Çin Xarici İşlər Nazirliyinin hesabata da yer alıb, lakin Rusiyanın rəsmi sənədlərində yoxdur.

Fevralın 24-də, Vanq Yi Moskvadan səfərindən qayıtdıqdan iki gün sonra dərc edilmiş "Ukrayna böhranının siyasi həllinə dair Çinin mövqeyi" də eyni ruhda yazılıb. Bu sənədin 12 bəndindən birincisini tam sitat gətirməyə

deyər: "Bütün dövlətlərin suverenliyinə hörmət edin. Ümumi qəbul edilmiş beynəlxalq hüquqa, o cümlədən BMT Nizamnaməsinin məqsəd və prinsiplərinə ciddi əməl edilməli, hər bir dövlətin suverenliyi, müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü təmin edilməlidir. Öljüsündən, gücündən və iqtisadi miqyasından asılı olmayaraq bütün ölkələr bərabərdir. Beynəlxalq münasibətlərin əsas normaları beynəlxalq ədalətin müdafiəsinin bütün iştirakçıları tərəfindən dəstəklənməlidir. Beynəlxalq hüquq ikili standartlar olmadan bərabər və universal tətbiqə tabe olmalıdır".

Bu, sənədin tərcüməsinin rusca variantıdır. İngilis dilində olan versiyada isə belə: "Beynəlxalq hüququn hamılıqla tanınmış normalarına, o cümlədən BMT Nizamnaməsinin məqsəd və prinsiplərinə ciddi əməl edilməlidir. Bütün ölkələrin suverenliyi, müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü səmərəli şəkildə qorunmalıdır. Böyük və ya kiçik, güclü və ya zəif, zəngin və ya kasıb bütün ölkələr beynəlxalq birliyin bərabər hüquqlu üzvləridir. Bütün tərəflər beynəlxalq münasibətləri tənzimləyən əsas qaydaları birgə dəstəkləməli, beynəlxalq ədaləti və ədaləti müdafiə etməlidir. Beynəlxalq hüququn bərabər və vahid tətbiqi təşviq edilməli və ikili standartlar rədd edilməlidir".

Bütün bunlarla əlaqədar olaraq, bir daha xatırlatmaq lazımdır ki, Çin heç vaxt Krimin Rusiyaya birləşdirilməsini belə tanımayıb, dörd yeni bölgəni (Donetsk və Luqansk Xalq Respublikaları, Zaporozhye və Xerson vilayətləri) demirik. Müvafiq olaraq, Çinin "Məskunlaşma üzrə mövqeyi"nin birinci bəndinin icrası birmənalı olaraq Moskvadan bütün bu əraziləri Kiyevə qaytarmada tələb edir. Çin sənədinin 8-ci bəndində aşağıdakı sözlər yer alır: "Nüvə silahının istifadəsinə icazə verilmir, nüvə müharibəsi başlanılmaz. Nüvə silahından istifadə cəhdlərinə və ya ondan istifadə təhlükəsinə qarşı mübarizə aparılmalıdır".

Ukrayna münafişəsi ilə bağlı ABŞ və NATO-nun Moskvaya qarşı nüvə silahından istifadə etməyə hazır olduğunu bəyan etməyib. Onun mümkün istifadəsi ilə bağlı bütün söhbətlər yalnız Rusiyaya münasibətdə aparılıb. Buna uyğun olaraq, bu halda Pekin də bunu etməmək tələbi ilə Moskvaya üz tutur. 3-cü bənddə "birbaşa dialoqun tezliklə bərpası, gərginliyin tədricən azaldılması və hərbi əməliyyatların tam dayandırılması lehinə Moskva və Kiyevin qarşılıqlı addımlarını dəstəkləməyi" təklif edir. Bu addımlar haradadır? Kim istəyər ki, hərbi əməliyyatlar bitsin?

Təbii ki, Çin sənədinin ikinci bəndinin soyuq müharibə təfəkküründən imtina etməyi, bir dövlətin təhlükəsizliyini digər dövlətin təhlükəsizliyi hesabına təmin etməyə çalışmağı təklif edən məzmununu hər mənada alqışlamaq olar. Ümumiyyətlə, Çinin nizamlanmaya dair mövqeyində beynəlxalq münasibətlərin yalnız üç subyekti xüsusi qeyd olunur: Rusiya, Ukrayna və Birləşmiş Millətlər Təşkilatı.

Çin sənədinin həyata keçirilməsi Rusiyanın Krim də daxil olmaqla bütün əraziləri Ukraynaya qaytarması və bunun müqabilində ondan sanksiyaların götürülməsi demək olardı. Göründüyü kimi, Ukrayna NATO-ya qəbul edilmir (baxmayaraq ki, heç kim buna gətirmirdi və etməyəcək də). Ancaq heç kim heç bir şəkildə hər hansı bir adi silahla və sakit bir mühitdə onu pompalamağa mane olmur. Rusiya üçün Ukrayna münafişəsinin belə bir nəticəsinin ölkənin bütün tarixində ən böyük məğlubiyyətlərdən biri olacağını izah etmək çətin deyil. Pekin başa düşür ki, Rusiya əvvəllər göründüyündən xeyli zəifdir. Ona görə də ona kömək etməyə ehtiyac yoxdur - əksinə, Çinin bizneslə məşğul olmasına mane olmağı dayandırmaqlıdır.

Roma Papası Fransisk isə Ukraynadakı münafişədə bütün aparıcı dünya güclərinin maraqlarının toqquşduğunu bildirib: "Bütün böyük dövlətlər orada görüşdülər. Döyüş meydanı Ukraynadır. Orada hamı vuruşur... Orada isə imperiya maraqları var. Təkcə Rusiya deyil, başqa imperiyalar da. İmperiyalar xalqları ikinci yere qoymağa meyllidirlər" deyib. Yəqin ki, hər şey bəllidir, başqa izahata ehtiyac yoxdur...

V.VƏLİYEV

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan sülh danışıqlarını sürətləndirməyə, məsələyə yanaşmalarına yenidən baxmasa, Ermənistan da, erməni xalqı da beləcə çıxılmaz vəziyyətdə qalacaq. Bir neçə il qabaq öz xalqının gözündə özünü qəhrəman kimi, xilaskar kimi göstərən, bəzi rıçaqları öz əlinə alaraq bundan hakimiyyəti qamarlamaq üçün istifadə edən belə çantalı küçə nümayişçisi vəziyyətə nəzarəti indi əlinə almalıdır ki, xalqını həqiqətən xilas etmiş olsun, təbii ki, əgər bunu istəyirsə. Lakin Paşinyan hər dəfə öz mövqeyində, çıxışında və qərarında yanlışlıqlara yol verir və özünün də, ölkəsinin də, xalqının da vəziyyətini ağırlaşdırır.

Hiss olunur ki, Ermənistan rəhbərliyi Ermənistan-Azərbaycan nizamlanmasının tərəfdarıdır, amma heç nə edə bilmir. Nikol ya bir işin öhdəsindən gələ bilmir, ya da bəyanatlarından belə görünür ki, o özü belə nə istədiyini anlamır. Erməni baş nazirin ziddiyyətli ritorikası, çıxışları məsələnin həllinə müsbət təsir göstərə bilməz.

Ermənistanın çıxılmaz vəziyyətinə səbəb olan YANLIŞLIQLAR

Türkiyə ilə, Azərbaycanla münasibətləri normallaşdırmaq barədə Nikolun bir niyyəti ola bilər, amma bunun doğru yolunu düşünmək, qəbul etmək üçün görünür ağılı yoxdur. Paşinyan sülh istədiyini görmək çətin deyil, ancaq problem ondadır ki, o, bu sülhə necə nail olacağını anlamır. Üstəlik ona qarşı total hərtərəfli təzyiq faktı da göz qabağındadır və bu təzyiq ölkənin xarici siyasətinə gəldikdə Paşinyanın subyektivliyini sıfıra endirir. Vəziyyət işğalçı ölkə üçün doğrudan da ümitsiz görünür və Paşinyan öz yanaşmalarına yenidən baxmasa, daha doğrusu, Ermənistan-Azərbaycan danışıqlarını yeni, müstəqil, vasitəçisiz müstəviyə çıxarmasa, Ermənistanı çıxılmaz vəziyyətə salacaq. Bu işdə ona kömək edə biləcək adam-

larıda həmin ölkənin Baş Prokurorluğunun dövlət üçün cəna-yətkar sayması, Paşinyandan uzaqda saxlaması vəziyyəti bir qədər də qəlizləşdirir, hansı ki, yanlışlıqlardan biri də məhz budur. Qarabağ ermənilərinə, eləcə də erməni xalqına onları boş ümidlərlə ilhamlandırانların zərər çəkdiyini, artıq uduzduğunu başa salmaq mümkündür, lakin Azərbaycanın köməyi olmadan bunu etmək mümkün olmayacaq. İşğalçı ölkədə xaos hökm sürür və hər şey bir-birinə qarışıb, özü də həddindən artıq dərəcədə. Məhz belə şəraitdə, bu vəziyyətdə birtərəfli hərəkətlər gözlənilən effekti verə bilməz. Ermənistan hakimiyyətinin həmin ölkə ictimaiyyətini başa salması, öz xalqını inandırması üçün yenə də Azərbaycanın köməyinə ehtiyacı var, amma

bunun üçün də bir yol seçilməlidir. Ümumiyyətlə, Paşinyan komandası, Ermənistan hakimiyyəti hansısa bir yolu seçim etməlidir, belə mövqesizlik heç bir nəticə vəd etmir. Yaxud, işğalçı ölkə hakimiyyəti Azərbaycana danışıqların qəbul edilən bir yolunu təklif etməlidir, Laçın yoluna alternativ olan yolun silah-sursat daşınması üçün vasitə olmasına rəvac verməli deyil. Məsələlərə bu şəkildə yanaşma Paşinyanı da, onun komandasını da çətin vəziyyətə salmaqda davam edir, çünki təxribatlara, terrora rəvac verməklə daha dərin quyuya yuvarlanılır, daha çətin vəziyyətə sürüklənirlər. Əvvəla ona görə ki, terrora, təxribata rəvac verməklə Paşinyan bunu bir növ öz ölkəsində "leqallaşdırmış" olur, qəbul edildiyi təəssüratı yaradır və özü üçün də təhlükəli vəziyyət

yaratmış olur. Digər tərəfdən də, Azərbaycan bu təxribatlara cavab verdikcə, hər dəfə erməni terrorunun qarşısını aldıqca, onları darıma-dığın etdikcə Nikol öz xalqının da gözündə bir heçə çevrilir, rəqiblərinin də onun qarşısında dilemma ilə çıxış etməsinə şans yaradır və beləliklə vəziyyəti ilk növbədə özü olmaqla, bütövlükdə rəhbərlik etdiyi ölkəsi üçün qəlizləşdirir. Belə olan halda da xarici qüvvələr vəziyyətdən sui istifadə edərək, regiona burunlarını soxmuş olurlar. Halbuki, əgər belə olmasa, Azərbaycanla razılığa gəlinə xarici qüvvələr bölgədə özünə yer etməyi ağıllarından belə keçirə bilməzlər. Əfsus ki, bunu mövcud Ermənistan hakimiyyəti də, müxalifəti də dərk edə bilmir və anlamaq istəmir ki, belə yanlışlıqları sayəsində həmişə ziddiyyətlərlə üzləşəcək və gözlənilən nəticəni verməyəcək.

Ermənistan tərəfinin ən böyük yanlışlıqlarından biri, bəlkə də birincisi Qarabağ üzərində öz nəzarətini saxlamaq cəhdi, istəyidir. Ermənistanın bugünkü fəaliyyətinin, gedişlərinin də əsas məqsədi budur və bu niyyət açıq-aşkar görünür. Amma belə bir niyyət öz də səhv yanaşmadır, çünki iki il yarım sonra böyük ehtimalla Azərbaycan qoşunlarının Qarabağın ermənilər yaşayan hissəsinə gətiriləcəyi bəllidir və bunu İrəvan da yaxşı bilir. Ermənistan hakimiyyətinin regiona başqa dövlətləri də cəlb etməyə çalışması özü də təsadüfi deyil və sadalananları təsdiq edir. Məsələ burasındadır ki, qorxuya düşən Ermənistan hakimiyyətinin atdığı addımlar erməni və Azərbaycan xalqları arasında barışığın mümkünsüzlüyünü nümayiş etdirir və bunu onlar anlamaqda çətinlik çəkirlər. Nikolun özü də, komandası da ya başa düşə bilmir, ya da bilərəkdən elə edirlər ki,

dünya ictimaiyyətində Qarabağ ermənilərinin Azərbaycan cəmiyyətinə və dövlətinə inteqrasiyasının heç vaxt mümkün olmadığı təəssüratı yaratsınlar. Müharibə bitdikdən sonrakı toqquşmaları, münaqişələri, eləcə də nifrətin qızışdırılmasını iki ölkə arasında guya sülhün mümkünsüzlüyünü göstərmək üçün arqument olaraq toplamaq üçün törədənlər yanlış yolda olduqlarını anadıqları zaman çox gec olacaq və nə o arqumentlər onları xilas edəcək, nə də nümayiş etdirdikləri dünya ictimaiyyəti.

Ermənistandan Qarabağa silah-sursatın daşınması bu bölgədəki erməni hərbi qrupunun təchizatı çərçivəsində həyata keçirilir. Deməli, məqsəd yenə də toqquşmalar, təxribatlardır. Bütün bunlar Ermənistanın 2020-ci il Üçtərəfli Bəyannaməni pozması deməkdir. Təxrib edilə bilməz ki, Ermənistan tərəfinin fəaliyyəti Qarabağda mövcudluğunu silahlı vasitələrlə təmin etməyə yönəlib. İrəvan yaxşı başa düşür ki, Ermənistan ordusu müharibə bitdikdən, uduzduqdan sonra çox, həddindən artıq zəifdir və Azərbaycan ordusu ilə birbaşa qarşıdurmağa indi arıq bir neçə gün yox, bir neçə saat belə tab gətirməyəcək. Yaxşı başa düşür ki, üçüncü Qarabağ müharibəsi başlasa erməni silahlı birləşmələri sarsıdıcı məğlubiyyətə uğrayacaq. Bəs onda niyə yenə də silah-sursat daşınır Qarabağa? Deməli, yenə də dünya ictimaiyyətinin gözündən hansısa pərdəni asmaq üçün təxribatların törədilməsi planlanır, amma bu çox böyük yanlışlıqdır, çünki bu zaman qədər namərdliklərinə qarşı dayanmaq qüdrətində olan Azərbaycan bu çirkin niyyətlərini də ifşa etmək, oyunlarını pozmaq əzmindədir.

Ermənistan-Azərbaycan sərhədində, Laçın yolu yaxınlığında nəzarət-buraxılış məntəqələrinin yaradılmasında ısrarlı olan Azərbaycanın dövlət güc strukturları bu yola tam nəzarət edəcək və hərbi qüvvə, eləcə də texnikanın ötürülməsinin qarşısı qətiyyətlə alınacaq. Ermənistan regiona nə qədər xarici qüvvələri, ilk növbədə, Fransa və Al-ni, cəlb etməyə, Al müşahidəçiləri ilə Azərbaycan hərbiçiləri arasında toqquşmalara səbəb olmağa çalışsa da nəticəsi yenə də erməni xalqı üçün acınacaqlı olacaq. Çünki Qarabağ Azərbaycan ərazisidir və bu ərazilərin terrorçulardan, təxribatçılardan, separatçılardan təmizlənməsi hüququna sahibdir. Belə bir hüquqa sahib olan ölkəni hansısa bəynəlxalq təşkilatın qınayacağına, yaxud Fransa kimi ölkələrin, onun prezidenti Makron kimi liderlərin arxa duracağına ümid etmək yanlışlıqdan başqa, üstəlik axmaqlıqdır. Ona görə ki, istər 44 günlük müharibə dövründə, istərsə də müharibə başa çatdıqdan sonra onların qınamalarının, özü də ədalətsiz qınaqlarının heç bir mənə daşımadığını, proseslərə təsir belə edə bilmədiyini, belə bir təsirsiz məqama güvənməyin minlərlə erməni hərbiçisinin müharibə meydanında həyatını itirməsi bahasına başa gəlməsini, Ermənistanın böyük itgillərlə qarşılaşmasını, rüsvayçı məğlubiyyət acısını anlamamaq təkəvə yanlışlıq deyil, həm də çox böyük bir axmaqlıq, nəticəsi daha ağır olacaq bağışlanılmaz səhvdir.

İnam Hacıyev

“Nizami Gəncəvi heç vaxt İran şairi ola bilməz”

“İran təəssüf ki, özünün anti-Azərbaycan ampluasından çıxmaq istəmir və müxtəlif yollarla Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin da özünü külləşdirməyə çalışır”.

Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında deputat Azər Badamov deyib. Onun sözlərinə görə, bununla əlaqədar İranda Nizami Gəncəvinin anım tədbirlərinə start verilib və hətta Gəncənin də İrana məxsus olduğu bildirilir: “Yeni, İran hesab edir ki, Nizami Gəncəvinin əsərlərinin bir hissəsi farsca yazıldığından fars şairi olmalıdır. Onda belə çıxır ki, rus, ingilis və ya digər dillərdə əsərlər yazan şair və yazıçılar ancaq o xalqlara aiddir?! Məsələn, Çingiz Abdullayev əsərlərinin əksəriyyətini rus dilində yazır. Onda İranın baxışları ilə yanaşsaq ruslar Çingiz Abdullayevi özünü küllə hesab etməlidirlər?! İranın məntiqi və təfəkkürü tamamilə yanlışdır və

belə açıqlamalarla beynəlxalq ictimaiyyəti özünə güldürür”.

Deputat sözlərinə belə davam edib: “X Bakı Qlobal Formunda Prezident cənab İlham Əliyevin çıxışında İrana yetərli cavab vermiş oldu. Belə ki, ölkə başçımız qeyd etdi: “Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzi dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin yaradıcılığına böyük hörmətlə yanaşır”.

Nizami Gəncəvinin doğma Gəncə şəhərində dünyaya gəldiyini, orada yazıb-yaratdığını və orada da dəfn olunduğunu

bildirən dövlət başçısı qeyd edib: “Onun müdrikliyi və istedadı Azərbaycan xalqının müdrikliyinin və istedadının təzahürüdür”.

Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzi də Azərbaycanın dahi şairin adını daşıyır və global problemlərin həlli yolları Bakıda müzakirə etməklə yeni dünya nizamının formalaşmasına töhfələr verir. Nizami Gəncəvi heç vaxt İran şairi ola bilməz. Hətta bu gün İran əhalisinin 40%-ni təşkil edən azərbaycanlıların yaşadığı ərazilər də Azərbaycanın cənub torpaqlarıdır. İran anti-azərbaycan siyasətinə davam etməklə öz daxilində gedən parçalanmanı sürətləndirməyə implus vermiş olur”.

Ayşən Vəli

Mətbuat Şurasında dəyirmi masa keçirilib

Azərbaycan Mətbuat Şurasının (MŞ) və Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi (RİNN) yanında Elektron Təhlükəsizlik Xidmətinin (ETX) birgə təşəbbüsü ilə “Kütləvi informasiya vasitələrinin kibertəhlükəsizlik problemləri” mövzusunda dəyirmi masa keçirilib. SİA xəbər verir ki, toplantını giriş sözü ilə açan MŞ sədri Rəşad Məcid tədbirin keçirilməsində məqsədin medianın kibertəhlükəsizlik məsələlərinə diqqət cəkməkdən ibarət olduğunu bildirib.

“Müsavət TV”nin və “Səs TV”nin sosial platforma hesablarına hücumların olduğunu xatırladan Rəşad Məcid qeyd edib ki, bu hadisələr problemə yanaşmada yeni metodların tətbiqini aktuallaşdırır. Elektron Təhlükəsizlik Xidməti də bu həssas məqamı nəzərə alaraq, Şura ilə birgə toplantı keçirməyi vacib sayıb.

Elektron Təhlükəsizlik Xidmətinin rəis müavini Samir Rəsulov çıxışında müzakirə olunan mövzunun əhəmiyyətindən söz açıb. Bildirib ki, rəqəmsallaşmanın tətbiqi genişləndikcə, müvafiq olaraq, kibertəhdidlərin sayı da artır. Bu təhdidlər özünü müxtəlif forma və metodlarda göstərir. O, belə təhdidlərdən qorunmaq üçün ilk növbədə maarifləndirmə işlərinin aparılmasını zəruri sayıb. Bildirib ki, kibertəhdidlərin öz məqsədlərinə nail olmaları 60 faiz insan faktoruna bağlıdır. Kibertəhdidlərin istifadə edən şəxslər təhlükəsizlik qaydalarına düzgün əməl etsələr, xoşag-

əlməz vəziyyətdən yayınmaq da mümkün olar.

Medianın İnkişafı Agentliyinin şöbə müdiri Natiq Məmmədli 44 günlük Vətən müharibəsi dövründə ayrı-ayrı kütləvi informasiya vasitələrinin kibertəhdidlərlə üzləşdiyi faktını önə çəkərək, bu hücumların bütövlükdə ölkənin informasiya təhlükəsizliyinə təhdid yaratdığını vurğulayıb. N.Məmmədli vəziyyətdən çıxış yollarından kimi “Media haqqında” Qanunda da əksini tapmış media savadlılığı ilə bağlı müddəaların praktik fəaliyyət müstəvisinə gətirilməsini vacib sayıb. Bu prosesin sistemli şəkildə aparılmasına ehtiyac duyulduğunu vurğulayıb.

Mətbuat Şurasının İdarə Heyətinin üzvü Müşfiq Ələsgərli çıxışında diqqəti ölkəmizin üzleşdiyi informasiya savaşına çəkib. Savaşın həssas məqamlarında kibertəhdidlərin da intensivləşməsinə vurğulayıb. Qeyd edib ki, belə hallarda problemlərin

çevik həlli üçün müvafiq dövlət qurumları ilə koordinasiya edilmiş fəaliyyətə ehtiyac yaranır. M.Ələsgərli çevik koordinasiya mexanizmlərinin müzakirəsinin vacibliyini bildirib. Azərbaycan İnformasiya və Kommunikasiya Texnologiyaları Sənayesi Assosiasiyasının (AİKTSA) sədri Elvin Abbasov qeyd edib ki, media qurumları tərəfindən kibertəhlükəsizliyin təmin olunmasına xüsusi diqqət yetirilməli və bu prosese peşəkar kadrlar cəlb edilməlidir.

MŞ İdarə Heyətinin üzvü, “Yeni Müsavat” Media Qrupunun rəhbəri Rauf Arifoğlu rəhbərlik etdiyi “Musavat TV”yə hücumun aradan qaldırılması istiqamətində gördükləri işlərdən söz açıb. Kibertəhdidlərin əvvəllər də qeydə alındığını vurğulayan

R.Arifoğlu ümumi yaranmış vəziyyətin ölkənin informasiya təhlükəsizliyinə təhdid kimi qiymətləndirilməsi üçün əsasları formalaşdırdığını diqqətə çatdırıb. Problemin müzakirəsinin vacibliyini bu baxımdan əsaslandırıb.

“Səs” Media Qrupunun rəhbəri Bəhrüz Quliyev isə çıxışında kibertəhdidlərlə rəhbərlik etdiyi “Musavat TV”yə hücumun aradan qaldırılması istiqamətində gördükləri işlərdən söz açıb. Kibertəhdidlərin əvvəllər də qeydə alındığını vurğulayan

Gənc IT mütəxəssisləri Nar şəbəkəsində təcrübə keçir

Azərbaycanın mobil rabitə sahəsində yerli kadrların yetişdirilməsi məqsədilə “Nar” IT ixtisası üzrə təhsil alan tələbələr üçün təcrübə proqramına başlandı. Proqrama seçilən tələbələr “Nar”ın mobil rabitə şəbəkəsinə nəzarət edən peşəkar texniki heyətlə birgə çalışmaq və karyeralarını artırıq indidən qurmaq imkanı əldə edir. May ayının sonundakı davam edəcək proqram çərçivəsində 27 tələbə Şəbəkə texnologiyaları departamentində təcrübə keçir. Bu tələbələr Azərbaycan Texniki Universitetinin (AzTU) İnformasiya və telekommunikasiya texnologiyaları fakültəsində təhsil alırlar.

Qeyd edək ki, korporativ sosial məsuliyyət siyasətinin təhsilə dəstək istiqamətinə uyğun olaraq, “Nar” AzTU ilə uzunmüddətli əməkdaşlıq qurub. Əməkdaşlıq çərçivəsində universitetdə “Nar” GSM laboratoriyası fəaliyyət göstərir, “Nar”ın texniki heyəti mobil rabitənin əsasları barədə təlimlər keçir və AzTU tələbələrini təcrübə proqramlarına cəlb edir.

“Nar” hal-hazırda 2,2 milyon abunəçiyə yüksək keyfiyyətli rabitə xidmətləri göstərməkdədir. “Nar” son 4 ildə Müştəri Loyallığı İndeksində görə ölkədə lider mobil operatorudur. Mobil operator müştəriönlümlülük strategiyasına sadiq qalaraq sərfəli qiymət qarşılığında üstün xidmət təqdim edir.

Başımıza keçən torbalar

Mətanət Məmməd

Bu küləkli şəhərimizin küləkli günlərində başına havada uçan selofan torba keçənlərdən biri kimi bu torbaların satışa daxil edilməsinə sonsuz dərəcədə sevinənlərdən də biriyəm. Ən birinci ona görə ki, bizim əlimiz-qolumuz var, başımıza keçən torbaları çıxarıb özümüzədən kənarlaşdırırıq. Bəs yazıq heyvanlar necə? Heç ola bilməz ki, küçədə başına, ayağına selofan torba dolayan və bununla mücadilə edən it, pişik görməyəsəniz. Və onları bu bəladan azad etməmiş olarsınız...

Elə ki, külək başladı, bu mərkəzi təmiz, kənarları haqqında isə deməyə söz tapmadığımız şəhərimizdə yüngül məişət tullantıları, məsələn, vafli, peçenye, konfet kağızları, əsasən də rəngbərəng selofan torbalar havada tüffən edir. Dəfələrlə külək onları gətirib sifətimizə elə çırpıb ki, bunu qarşıdan gələn kiminsə etdiyini düşünmüşük, lakin bir anda səhvimizi anlamışıq və onun adam deyil, selofan torbalar olduğunu görmüşük.

Selofan torbaların ağacların budaqlarında, binaların balkonlarında, obyektlərin qapı-pəncərələrində bəzən aylarla yələndiyini də görmüşük. Yeni onun nə özü düşüb oradan getmək istəyib, nə də kimse onu qoparıb atmaq istəyib.

Deməli, belə geniş meydan verilən selofan torbalar tək ekologiyaya deyil, həm də bizə ağılagəlməz dərəcədə ziyan vurur. Təəvvür edəndə ki, bu torbaların bir dəfə başımıza keçməsi, özümüzə çırpılması zamanı nə qədər mikrob qəbul edirik, adam dəhşətə gəlir.

Və bütün bunlara görə də selofan torbaların satışa daxil edilməsinə sevinməmək mümkün deyil. Ən azından ona görə ki, bəlkə camaat pulunun qədrini bilib, ya onları almaya, ya da alanda elə istifadə edib, küçələrimizdə onlarla daha çox rastlaşmayaq.

Bir faktı da söyləməyin yerinə düşdüyünü nəzərə alıb deyim ki, dəfələrlə marketlərdə alış-veriş zamanı kassada məndən əvvəlki müştərilərin selofan torbaları dəstə ilə götürüb apardıqlarının şahisi olmuşam. Həmişə də düşünmüşəm ki, görəsən onları nə üçün götürürlər, nəyə lazımdır bu torbaların artığı? Onsuz da aldıqlarımızı yığmaq üçün yetərli sayda torbalar verildirdi də bizə.

Vallah, çox maraqlıdır. Nə üçün, bilmirəm, ancaq bu həyatda hələ də bəzi insanları tanımaqda çətinlik çəkməkdəyik. İndi həmin insanlar az qalır, üsyan etsinlər ki, nə üçün marketlərdə və alış-veriş mərkəzlərində torbalar pullu olub. Elə hey belələri ilə rastlaşır və onların giley-güzarlarına şahid olurduq.

Belə olanda deyirəm ki, lap yaxşı olub selofan torbaların satışa daxil edilməsi. Xarici ölkələrdə buna illər öncə keçilib. Bəli, ekologiya qorunması naminə. Bizə hələ xeyli gecikmişik. Gecikdiyimizə görə də torbalar başımıza daha çox keçib, özümüzə daha çox çırpılıb. Neçə-neçə heyvanın ölümü ilə nəticələnib. Hələ torpaq altında da çürümək bilməyən bu torbaların əkin yerlərinə nə qədər ziyan vurduğundan, su mənbələrini qurutduğundan danışmıram.

İndi marketlərdə alıcılarla rastlaşırıq ki, bu torbaları almağı artıq hesab edir və alış-veriş üçün evindən ya torba, ya da aldığı ərzaq məhsullarını daşımaq üçün başqa vasitələr gətirir. Onlara baxdıqca selofan torbaların satışa daxil edilməsinə ürəkdən alqışlayıram. Düşünürəm ki, bir neçə aydan sonra ta şəhərimizin küçələrində bu torbalarla rastlaşmayaacağıq. Buna elə bilirəm ki, küçələrin təmizliyinə aid təşkilatlar və bu işi həyata keçirənlər də ürəkdən sevinirlər. Hə, ey heç nəyin qədrini bilməyən insan! İndi buyur, get, marketlərdən pul ver, selofan torba al, gətir içini boşalt, özünü də hara gəldi at, görüm, necə atırsan. Sonra da bu torbalar binəvə insanların və heyvanların başına keçsin görüm, neçə keçir...

Bu gözəl addımı alqışlayır, bundan narazı qalanlarla qətiyyətlə razılaşmır və şükür edirik ki, həmin torbalar başımızdan boğazımıza enib bizi o dünyalıq etməmiş xilas ola bildik.

Müstəqillik qazandıqdan sonra Azərbaycan xalqı ziddiyyətli dövr yaşamış, çətinliklə qazanılmış müstəqilliyin müdafiəsində mərdliklə dayanmışdır. O zaman hakimiyyətdə olan səriştəsiz, bacarıqsız qüvvələr ölkəni uçuruma doğru sürükləmişdirlər.

Belə bir vəziyyətdə dövlətçiliyinin itirilməsi təhlükəsi qarşısında qalmış Azərbaycan xalqı dövlət rəhbərliyi təcrübəsinə və siyasi nüfuzuna malik olan Ulu Öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışını təkidlə tələb etdi. Ulu Öndərin hakimiyyətə qayıdışı ilə ölkədə yaranmış son dərəcə gərgin vəziyyət qısa bir zaman məsafəsində normalaşdırıldı, sağlam qüvvələrin köməyi ilə qardaş qırğınının, Azərbaycan dövlətinin parçalanmasının qarşısını aldı. Cəmiyyət həyatının bütün sahələrində yeni münasibətlərə yol açmaq, islahatların əsaslarını yaratmaq üçün tədbirlər həyata keçirilməyə başlandı. 1994-cü ilin sentyabrında "Əsrin müqaviləsi" imzalandıqdan sonra ölkəmizin dünya miqyasındakı nüfuzu daha da artdı. Azərbaycan üçün həyatı əhəmiyyəti olan bu müqavilə həm respublikanın daxilində sabitliyin bərqərar olunmasında, həm də xarici siyasətdə uğurların əldə edilməsində müstəsna rol oynadı. Ulu Öndər Heydər Əliyev dünyanın bir çox aparıcı dövlətlərinin rəhbərləri, nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlar və işgüzar dairələrlə yüksək səviyyəli rəsmi görüşlər keçirərək, Azərbaycan həqiqətlərini, dövlətin mövqeyini dünyaya çatdırdı, bununla da, ölkəmizə diqqət və maraq gücləndi. Azərbaycanın siyasi-iqtisadi əlaqələri genişləndi, mühüm müqavilə və sazişlər imzalandı. Qısa bir zamanda, Ulu Öndərin müdrik siyasəti nəticəsində, ölkədə ictimai-siyasi sabitlik yaradıldı, qanunçuluğun bərqərar edilməsi istiqamətində ciddi addımlar atıldı.

1995-Cİ İLİN MART AYININ 12-DƏN 13-NƏ KEÇƏN GECE

Azərbaycan dövlətçiliyinə və müstəqilliyimizə qarşı yönəlmiş dövlət çevrilişi cəhdindən 28 il ötür. 1995-ci il mart ayında müstəqilliyimizə qəsd etmək istəyənlərin məkrli niyyətləri bu gün də insanların yaddaşından silinməyib. Bir qrup xəyanətkar insan ətrafına topladığı qeyri-qanuni silahlı birləşmələr vasitəsilə müstəqilliyimizə qəsd etməyə cəhd göstərmişdi. Ölkədə yaradılmış ciddi nizam-intizamı tabe etmək istəməyən dağıdıcı qüvvələr Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə getdikcə artan nüfuzundan təşviş düşərək, xarici himayədarlarının təhriki ilə dövlət çevrilişinə cəhd etmişdilər.

Azərbaycanda dövlət çevrilişinə cəhd mart hadisələri 1995-ci ilin mart ayının 12-dən 13-nə keçən gecə ölkənin ən ucqar nöqtəsində - Qazaxda və Ağstafada başladı. Həmin gün "OMON"-un Ağstafa və Qazax rayonunda yerləşən bölməsi tərəfindən dövlət idarələrinə silahlı hücum təşkil edildi. Hər iki rayonda dövlət əleyhinə faktiki qiyam baş verdi. Lakin mart ayı-

nın 15-də Azərbaycan Ordusunun bölmələri tərəfindən qiyam yatırıldı.

16-17 mart tarixində isə Xüsusi Təyinatlı Polis Dəstəsinin komandiri polkovnik Rövşən Cavadovun rəhbərliyi ilə Bakıda çevrilişə cəhd göstərmək istəyirlər. Hələ martın 14-də daxili işlər naziri "OMON"-un buraxılması və onun üzvlərinin 3 gün ərzində silahlı təhvil verməsi barədə əmr imzalanmışdı. Əmrə görə, silahlı könüllü təhvil verənlər törətdikləri əməllərə görə cəzalandırılmayacaq və DİN sisteminə müvafiq işlə təmin ediləcəkdilər. Bundan 2 gün sonra, yeni silahlı qarşıdurma ərəfəsində Ulu Öndər Heydər Əliyev "OMON"-çuları başışlanmaq imkanı yaradan xüsusi Fərman imzalayır. Lakin XTPD-nin başçısı Rövşən Cavadov Xətai rayonunun o vaxtkı prokuroru, qardaşı Mahir Cavadovla birlikdə qeyri-qanuni silahlı dəstələri ilə dövlət başçısı qarşısında müəyyən şərtlər qoydular.

HAKİMİYYƏTİ ƏLƏ KEÇİRMƏK HƏRİSLİYİ

Onu da bildirək ki, Ümummilli Liderimiz, Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev 1995-ci il martın 15-də televiziya və radio ilə xalqa müraciətində Sürət Hüseynovun, Rövşən və Mahir Cavadov qardaşlarının, onlarla həmrəy olan radikal müxalifət nümayəndələrinin dövlət çevrilişi cəhdini pisləyərək, qeyri-qanuni silahlı qruplaşmalara qanunsuz əməllərindən əl çəkmələri barədə dəfələrlə xəbərdarlıq etmişdi, onları əfv edəcəyini bildirmişdi. Hətta Cavadov qardaşlarının atası Bəxtiyar Cavadovla da söhbət aparmış, ona oğlanlarını vətəndaş müharibəsi və silahlı qarşıdurma yaratmaqdan çəkəndirməyi tövsiyə etmişdi.

Dövlət çevrilişinə cəhd edən qeyri-qanuni silahlı birləşmələrin rəhbəri Rövşən Cavadov və onun ətrafı hakimiyyəti silah gücünə, qeyri-konstitusional yolla ələ keçirməkdə tam ısrarlı idi. Onlar ağsaqqaları, ziyalıları, hətta yaşlı atalarını da dinləmədilər. R.Cavadovun böyük iddiası vardı: dövlət başçısı olmaq. Cəmiyyətdə dövlət çevrilişinə cəhd göstərənlərə qarşı şiddətli nifrət yaranmışdı. Xalq kütlələri bütün bu hoqqabazlıqlara, xəyanətkar və cinayətkar əməllərə son qoyulmasını tələb edirdi. R.Cavadovun adamlarının, eyni zamanda, proseslərdən faydalanmaq arzusuna düşən dağıdıcı müxalifət partiyalarının nümayəndələrinin xalq arasında apardığı təbliğat işləri isə, heç bir nəticə vermirdi. Əksinə, belələri ictimaiyyətin qınağına tuş gəlir və ağır ifadələrlə təhqir olunmaqdan belə yan keçə bilmirdilər.

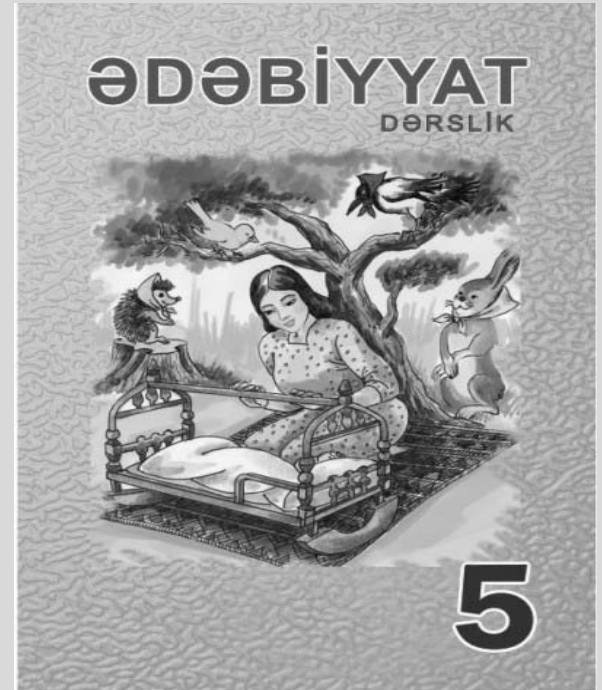
1995-ci il martın 16-dan 17-nə keçən gecə isə paytaxtın 8-ci kilometr qəsəbəsindəki "OMON"-çuların qərarı yaxınlığında başlanan atışmada

cəbhə bölgəsində, erməni təcavüzkarları ilə savaşda səngər yoldaşı olmuş döyüşçülər üz-üzə dayandılar. Ermənistan silahlı qüvvələri torpaqlarımızı işğal etdiyi bir vaxtda, Azərbaycanın paytaxtında bir qrup vəzifə hərisi hakimiyyəti ələ keçürmək üçün dövlətçiliyimizə qəsd edirdi. Onların hakimiyyət hərisliyi nəticəsində, qardaş qanı töküldü. Cavadov qardaşlarının hakimiyyəti qeyri - konstitusional yolla ələ keçirmək cəhdləri 22 hərbi, 7 mülki şəxs, 1 polis və 8 XTPD əməkdaşının ölümünə səbəb olmuşdu. Hadisə nəticəsində, 105 nəfər yaralanmışdı. XTPD rəhbəri Rövşən Cavadov isə aldığı güllə yarısından DİN-in hospitalında vəfat etmişdi.

Belə ağır zamanda Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyev vətəndaş qarşıdurmasına səbəb ola biləcək hadisənin qarşısını aldı və ölkədə davam edən hakimiyyət böhranına, anarxiya və özbaşınalığa son qoydu. Həmin hadisələr, bir daha göstərdi ki, Azərbaycan xalqı və onun ordusu ölkə daxilində qarşıdurma yaratmaq istəyənləri dəstəkləmir və onları müdafiə etmir. Törədilən dövlət cinayətləri Azərbaycana müəyyən zərər vursa da, qan tökülərsə də, müstəqil Azərbaycan dövlətçiliyini bir daha sınaqdan çıxardı. Onun möhkəm, qüdrətli olduğunu göstərdi, qanunsuz zor işlətməyin mənasızlığını sübut etdi. Bütün bunlar xalqın müdriyyətinin, milli həmrəyliyin, inamının, dövlətçiliyə hörmət və ehtiramının güclü olduğunu, Azərbaycan Respublikasının demokratiya əsaslarının möhkəmliyini, konstitusiya və qanunlardan kənar fəaliyyətin yolverilməzliyini nümayiş etdirdi. Bu hadisələrdən keçən 28 ildə Azərbaycan müstəqil dövlət kimi daha da inkişaf etdi, əlaqələri genişləndi və mövqeləri möhkəmləndi. Ulu Öndər Heydər Əliyevin dövlət idarəçiliyindəki zəngin təcrübəsi, xalqına, Vətənə, millətə olan sonsuz məhəbbəti, qətiyyəti və uzaqgörənliyi sayəsində Azərbaycanda ictimai-siyasi sabitlik qorunub-saxlandı. Bu gün ölkəmiz Cənubi Qafqaz regionun lider dövlətinə və güc mərkəzinə çevrilib. Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasətini uğurla davam etdirən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin müdrik və uzaqgörən siyasəti müstəqil ölkəmizi inamla gələcəyə doğru aparır, dövlətimiz durmadan yüksəlir, inkişaf edir və yeni uğurlar qazanır. Dövlət başçısının uğurlu daxili və xarici siyasəti, müasir yanaşmaları, məqsədyönlü islahatlar programı ölkəmizin bütün sahələrində yeni nailiyyətlərin qazanılmasına səbəb olub. Dövlət başçısının həyata keçirdiyi güclü ordu strategiyasının məntiqi nəticəsi olaraq, Azərbaycan Ordusu hər tarixində yeni səhifə olan 44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycanın gücünü dünyaya göstərərək bildi. Müzəffər Ali Baş Komandanın əmrinə əsasən, ordumuz döyüş meydanında müharibə qanunlarına əməl etməklə, hər tarixinə yeni səhifə yazdı. Mükəmməl texnologiyamız, döyüş ruhumuzun yüksəkliyi, xalq-iqtidar birliyi, həmrəylik Azərbaycanın qalib dövlət kimi adını tarixə yazdı. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin gələcəyə xidmət edən strategiyası sayəsində regionun beynəlxalq statusu dəyişmiş və region ölkələrinin inkişafı üçün yeni imkanlar açılmışdır. Münaqişənin həlli regionun təhlükəsizliyi və kommersiya cəlbəediciyi baxımından strateji əhəmiyyətə malikdir. Qələbə nəticəsində işğaldan azad edilmiş ərazilərin ölkənin ümumi iqtisadiyyatına reintegrasiyası, yeni beynəlxalq və regional nəqliyyat-logistika dəhlizlərinin imkanlarından faydalanmaq Azərbaycanın inkişafına böyük təkan verəcəkdir.

Nəzakət ƏLƏDDİNGİZİ

Mənə niyə yetimçə deyir?

Təsəvvür edin, 5-ci sinifdə oxuyan şagirdlər dərsləri təneffüsdə qarışıqlar bir-birlərinə - oynayan kim, zarafatlaşan kim. Bir neçə şagirdin toplaşdığı dəstəyə kənardan uşağın biri də qoşulmaq istəyir. Birdən özündənrazı uşağın biri o biri sinif yoldaşlarına "Qovun bu yetimçeni" deyir. Hə, mərəkə də ələ buradan başlayır. Təhqir olunub qovulan uşaq ağlaya-ağlaya ilk olaraq solğunluğunu müəllimin yanında alır ki, bəs deməzsənmi mənə filankəs "yetimçə" dedi və qovdu. Müəllim də başalovlu özünü yetirir həmin uşağın yanına ki, bu nə tərbiyəsizlikdi, nə ədəbsizlikdi? Uşaq yazıq da and-aman edir ki, müəllim, vallah-billah zarafat etmişəm. Uşağa qulaq asan kimdi? Sinifdəki uşaqlar da hələ bir yandan ağlayan uşağın tərfini tutub şahidlik edirlər ki, müəllim, düz deyir, ona "yetimçə" dedi. Hələ təhqir edən uşağın əlindən yanıqlı olanların hərsi bir tərəfdən üstünə bir az da başqa sözlər əlavə edir. Necə deyirlər, bu, mərəkənin jurnalı idi, kinosu hələ qabaqdadır. Kino nə kino. Əsl kino valideynlərin məsələyə qarışmasından sonra başlayır.

Demək belə. Müəllim telefonu əlinə alıb zəng edir təhqir edən uşağın valideyninə. Aldı görək nə dedi. Uşaqların dediklərinin hamısını valideynə söyləyir. Bunları eşidən valideyn də qalır mat-məəttəl, eynilə uşağı kimi keçir and-amana ki, ay müəllim, mənim uşağım söyüş söyməz, heç evimizdə elə söz işlənməyib. Müəllim deyir valideyn eşidir, valideyn də deyir müəllim eşidir.

İndi keçək iki valideynin bir-birinə zənginə. Çatdıq kinonun kulminasiya nöqtəsinə. Belə ki, ağlayan uşaq evə çatarmaz, heç paltarını dəyişməmiş başlayır sinifdə olanları anasına danışmağa. Ananın eşitdiklərindən simasının rəngini gözünüzün önünə gətirə bilərsiniz? Məncə, çox asanlıqla təsəvvür etdiniz. Sizi inandırım ki, heç işıq sürəti ananın telefonu əlinə alıb nömrəni yığmağına çatdı bilməz. Xəttin o biri başında heç nədən xəbəri olmayan ana telefonu açan kimi, xəttin bu biri başındakı ana gözünü yumub, ağzını açır. Məncə, etik qaydaları nəzərə alaraq telefon danışığını yazmayım. Monoloqu buraxıram oxucuların təxəyyülünə. Məsələ böyüyür məktəbə qədər gəlir, uşaqlar və valideynlər üzleşir. Nə isə...

Deyəcəksiniz ki, "sözünün mustafasını de". 5-ci sinfin Ədəbiyyat kitabının 89-cu səhifəsində Teymur Elçinin "Qarğanın məktəbi" adlı bir mətni var. Qısa olaraq, burada quşlara müəllimlik edən qarğa sərçəyə qəzəblənib onu dimdikləyir və - qovun bu yetimçeni! - deyir. Burada əsla yazıçının yaradıcılığını müzakirəyə çıxarmıram, heç o fikirdə də deyiləm. Sözüm dərslərləri tərtib edən elm adamlarıdır. İnanın, hələ bu, çox xırda bir nüansdır. Bundan da betər o qədər misallar göstərmək olar ki, bu, onların yanında toyagetməli olar. Sosial şəbəkələrdə, televiziyalarda dəfələrlə müəllim-şagird, müəllim-valideyn münasibətlərinə aid paylaşımaların, süjetlərin şahidi olmuşuq. Hər dəfə də günah müəllimdə görülür, amma bir soruşan olmur ki, müəllimi o həddə gətirən səbəb nədir? Məni də qınayanlar çox olacaq ki, müəllimin şiddət göstərməyə ixtiyarı yoxdur. Mən də sizinlə tam razıyam, amma uşaqlara da başa salmaq olar ki, müəllimi də o həddə çatdırmaq olmaz. Baxın, mətndən qeyd etdiyim balaca bir cümlə, inanın ki, yuxarıdakı təxəyyülün həyata keçməsinə səbəb ola bilər. Axı onlar hələ uşaqdır. Dərsləklərdə yazılan hər söz, hər cümləni beyinlərinə həkk edirlər. Fikirləşirlər ki, mənimsədiklərinin fərqi, mənasına varmadan tələffüz edə bilirlər və burada heç bir qəbahət yoxdur, çünki dərslər kitabında belə yazılıb. Elə buna görə də dərsləkləri tərtib edəndə hər xırdalıqlara fikir verilərsə yaxşı olardı.

Afət Tahirqızı

“Avropa İttifaqı taxılın böyük hissəsini özünə götürüb yoxsul ölkələrə getməsinə imkan vermədiyi üçün taxıl sazişi öz əhəmiyyətini itirib və uzadılması mənasızdır” - Rusiyadan ittiham

Məlum olduğu kimi, dünya taxıl böhranının azaldılması məqsədilə hazırda hərbi əməliyyatlar gedən Ukraynadan taxıl idxalı ilə bağlı keçən ilin yayında imzalanmış beynəlxalq sazişin vaxtı martın 18-də başa çatır. Lakin sazişin uzadılmayacağı təhlükəsi var. Rusiya, Türkiyə, Ukrayna və BMT nümayəndələri tərəfindən 2022-ci il iyulun 22-də imzalanmış “taxıl sazişi” Odessa da daxil olmaqla 3 limandan Ukrayna taxılının, ərzaq və gübrələrin Qara dəniz vasitəsilə ixracını nəzərdə tutur.

“Taxıl sazişi”nin özü paket sazişin ayrılmaz hissəsidir, o, digər şeylərlə yanaşı, Rusiyanın ərzaq və gübrə ixracına imkan yaradılmasını nəzərdə tutur. Moskva qeyd edir ki, məhz bu, həyata keçirilməyib. Eyni zamanda, BMT-dən məhdudiyyətlərin aradan qaldırılacağına dair təminatlar da yerinə yetirilməyib. Ona görə də, Rusiya müqaviləni mənasız hesab edir və uzadılmasında maraqlı deyil. Təhlükəsizlik dəhlizinin terror aktları üçün istifadə edildiyi bir vaxtda taxıl müqaviləsinin bərpası mümkün deyil. Bunu Rusiya Dövlət Dumasının spikeri Vyacheslav Volodin deyib.

“Qara dəniz donanmasının gəmilərinə qarşı terror hücumları üçün təhlükəsizlik dəhlizindən istifadə yolverilməzdir. Bu şərtlərlə taxıl müqaviləsi ola bilməz. Rusiya Ukrayna tərəfinə Afrika və Asiyanın ən ehtiyacı olan ölkələrinə getməli olan taxıl ixrac etmək imkanı verdi. Ancaq bu taxılın cəmi 3-4 faizi bu ölkələrə gedib, böyük hissəsi isə Avropa İttifaqının zəngin dövlətlərinə göndərildi”, - Volodin bildirib.

Qeyd edək ki, sazişdən sonra bu limanlardan 23 milyon ton taxıl göndərilib. Bunun nəticəsində həm də qiymət 500 dollardan 380 dollaradək ucuzlaşdı. BMT-nin Baş katibi Antonio Quterreş bildirib ki, taxıl sazişinin uzadılması çox vacibdir. O qeyd edib ki, Rusiya və Ukraynadan gübrə və taxıl ixracı dünyanın ərzaq təhlükəsizliyi üçün əsas əhəmiyyət kəsb edir. Quterreşin sözlərinə görə, taxıl müqaviləsi çərçivəsində Ukrayna limanlarından 23 milyon ton taxıl ixrac edilib. Baş katibin köməkçisi Stephane Dujarrick bildirib ki, bununla bağlı bütün maraqlı tərəflərlə müzakirələr aparılır.

BMT Ərzaq Proqramının rəhbəri David Bisli bütün dünya liderlərinə müraciət edərək, onları “taxıl

dəhlizi”nin işinin davam etməsinə nail olmağa çağırıb. Müraciətdə qeyd olunur ki, Ukrayna taxılı ilə 400 milyon nəfəri təmin etmək mümkündür. “Əgər biz Qara dəniz təşəbbüsünün müddətini uzatmasaq Yer kürəsi əhalisi təhlükədə olacaq. Davam edən toqquşmalar, pandemiya, ardınca Türkiyə və Suriyanı müflis edən zəlzələlər fonunda “taxıl sazişi”nin dayandırılması böyük fəlakətlərə səbəb ola bilər. Buna görə də nə yolla olarsa olsun onun davamına nail olmalıyıq”.

“Qərb ölkələri Rusiya Federasiyasına “taxıl sazişi”nin həyata keçirilməsinə mane olmaqda davam edəcək”. Bunu isə Türkiyə Prezidenti yanında Təhlükəsizlik və Xarici Siyasət Şurasının üzvü Çağrı Erhan deyib.

“ABŞ və onun Qərb tərəfdaşları Rusiyanın “taxıl sazişi” də daxil olmaqla hər hansı gəlir əldə etməsinə çətinləşdirməyə davam edəcəklər. Lakin bu, humanitar məsələdir, ona görə də BMT bu sazişin bütün sanksiyalardan qorunması üçün səyləri davam etdirməlidir. Bu, neft və ya silah ixrac etmək kimi deyil. İnsanların həyatı bundan asılıdır”, - deyər Erhan bildirib.

Onun sözlərinə görə, Ankara Rusiya və Ukraynanın taxıl və gübrələrindən tamamilə asılı olan Afrika ölkələri üçün sövdələşmənin müddətinin uzadılması üçün hər cür səy göstərir. Türkiyənin xarici işlər naziri Mövlüt Çavuşoğlu da “taxıl sazişi”nin uzadılması üçün səylər göstərdiyini bildirib.

“Taxıl sazişi” martın 18-də başa çatır. Bundan əvvəl Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi bildirmişdi ki, Qərb BMT-nin baş katibi Antonio Quterreşin humanitar təşəbbüsünü “basdırır”, “paketin” Rusiya hissəsinin həyata keçirilməsini sabotaj edir. Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi qeyd edib ki, ərzaq kartı oynamağı dayandırmağın vaxtı çatıb, çünki Ukraynadan taxılın əsas hissəsi ən kasıb dövlətlərə deyil, yem üçün dempinq qiymətləri ilə Avropa İttifaqına gedir.

Rusiya Federasiyasının xarici işlər naziri Sergey Lavrov bildirib ki, taxıl müqaviləsi çərçivəsində bezi öhdəliklər, ümumiyyətlə, yerinə yetirilmədiyindən onun uzadılması məsələsi mürəkkəbləşir: “Birinci hissə Ukrayna taxılının Qara dəniz vasitəsilə Ukrayna limanlarından təhlükəsiz ixracıdırsa, paketin ikinci hissəsi Rusiya taxılının və Rusiya gübrələrinin ixracı yolunda bütün maneələrin

aradan qaldırılması zərurətidir. Birinci hissə tamamlandı. İkinci hissə isə ümumiyyətlə həyata keçmir”.

Nazirin sözlərinə görə, sövdələşmənin uzadılması məsələsini həll etmək çətindir: “Əgər sövdələşmədən danışırıqsa, deməli, bu, paket sövdələşmədir, yalnız artıq görülən işləri uzatmaq olar. Paket yarıya qədər həyata keçirilərsə, o zaman uzadılma məsələsi kifayət qədər mürəkkəbləşir”.

Göründüyü kimi, problem ciddidir. Əgər saziş uzadılmasa, həm taxıl bahalaşacaq, həm də bir çox ölkələrdə ciddi ərzaq böhranı yaranacaq. Vəziyyətdən göründüyü kimi, ABŞ və Avropa

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə “Azad sahibkarlığın və liberal iqtisadiyyatın təşviqi” istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

“Taxıl sazişi” təhlükədə: Yeni taxıl böhranı gəlir? Azərbaycanı nə gözləyir?

kimi ölkələrə satır. Yəni, saziş yalnız Avropa İttifaqının daha çox qazanmasına xidmət edir. Bu məqamları nəzərə alan Rusiya sazişin tam mənasız olduğunu və humanitar məqsədlərə xidmət etmədiyini deyir və sazişdən çıxacağını bəyan edir.

Rusiya Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin hesablamalarına əsasən bu ilin birinci yarısında ölkə 30-35 milyon ton taxıl ixrac etmək imkanındadır. Nazirin 1-ci müavini Oksana Lutun verdiyi məlumata görə, keçən ilin ikinci yarısında 29 milyon ton taxıl ixrac edilib. Ümumilikdə, 2022-2023-cü il mövsümündə Rusiya 39 milyon tonu buğda olmaqla, 60 milyon ton taxıl satmağı planlaşdırır. Məlum olduğu kimi, keçən ilin əvvəli Rusiya Ukraynada hərbi əməliyyatlara başlayanda dünya birjalarında taxıl qiymətləri kəskin bahalaşmışdı. Yalnız “Taxıl sazişi”nin imzalanmasından sonra qiymətlər azalmağa başladı.

İndi Ukraynadan kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracı reallaşdırılan “Taxıl dəhlizi”nin fəaliyyəti dayandırılırsa, global ərzaq bazarlarında yenidən bahalaşma başlayacaq. Bu ölkəmiz üçün də problem yarada bilər. Düzdür, Rusiya ilə müttəfiqlik sazişimiz olduğundan taxıl əldə etmək problem olmayacaq, amma taxılın bahalaşması nəticəsində maddi zərər olacaq və ölkədə un və çörək məhsulları da bahalaşacaq.

Azərbaycanın ən çox taxıl aldığı ölkə Rusiyadır. Son illərdə taxıla olan tələbatımızın 80-90%-ni Rusiyadan alınan taxıl hesabına ödəmişik. Qalan hissə də Qazaxstan və Ukraynadan alınır. Keçən ilin əvvəlindən hökumət taxıl ehtiyatını artırdığı üçün bizdə taxılla bağlı problem yaranmadı.

Bununla belə vəziyyət risklidir. Çünki biz daxili tələbatımızın heç 60 faizini yerli istehsalı ödəyə bilmirik. Təbii ki, ən uyğun yol idxaldan asılılığın aradan qaldırılmasıdır. Ölkədə 600 min hektara yaxın ərazidə buğda əkilir. Əkin sahələrinin 38 faizi buğda əkinə üçün istifadə edilir. İllik buğda istehsalı isə 1,9 milyon tondur. Lakin bu həcm tələbatı ödəmir. Buğdaya tələbat 3,1 milyon tondur. Taxıl, xüsusən də buğda istehsalı artırılmalıdır. Ərzaq təhlükəsizliyi üçün bu, son dərəcə vacib məsələdir.

Elçin Bayramlı

Paşinyan köhnə “ab-havada”: Bakının səbr jesti bitib!

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan yenidən Azərbaycanın ünvanına təxribatçı bəyanatlar səsləndirməyə başlayıb. Hökumət iclasında çıxış edən erməni baş nazir həmin bəyanatları ilə bir daha sübut edib ki, İrəvan özünün işğalçılıq siyasətindən əl çəkmək fikrində deyil. Məsələn, iclas zamanı o bildirib ki, martın 1-də Qarabağın erməni nümayəndələri ilə Azərbaycan rəsmiləri arasında keçirilən ilk görüşdən dörd gün sonra məlum silahlı insident baş verdi. O, bu hadisəni məhz Bakının ayağına yazmaq cəhdini gizlətməyərək, onu “terror aktı” adlandıraraq, üstəlik, ittihamlar irəli sürməyi də unutmayıb. Daha dəqiq desək, o özünün ucuz düşüncəsi ilə Bakının “hədəflərinin” olduğunu iddia edib. Guya həmin “hədəflərdən” biri Qarabağın erməni təmsilçiləri ilə növbəti daşınıqlara son qoymaq və bununla yeni “hərbi təxribata” yol açmaqdan ibarətdir.

Paşinyan həm özünü, həm də Qarabağ separatçılarını “sülhpərvər” göstərməkdən ötrü onu da iddia edib ki, sən demə, “Dağlıq Qarabağın XİN”i hər şeyə rəğmən (????!!) Azərbaycanla danışıqları davam etdirməyə hazırdır və s. “Bu, çox mühüm məsələdir. Hesab edirəm ki, Bakı və “stepanakertin” arasında fasiləsiz və institusional danışıqın təmin olunması üçün etibarlı beynəlxalq mexanizmlərin yaradılmasına ehtiyac var və bu, yuxarıda qeyd edilən beynəlxalq razılaşmanın realizəsinə həqiqi zəmanət verə bilər”.

Lakin sözügedən təxribatçı və əsassız ittihamlarının ardınca Ermənistanın baş naziri daha bir sərsəm iddiasını irəli sürüb. O, Bakının “ikinci hədəfinin” olduğunu bildirib. Daha dəqiq desək, Paşinyanın özü də yaxşı bilir ki, təxribat ermənilər tərəfindən törədilib və onu da yaxşı bilir ki, insidentin yaşandığı Xankəndi-Xəlfəli-Turşsu torpaq yolu vasitəsi ilə Ermənistandan hərbi məqsədli yüklər daşınıb. Amma bunu inkar etmək üçün sözügedən faktı Azərbaycanın “əsassız iddiası” olaraq təqdim edib, bu vasitə ilə Qarabağ separatçılarını silahlandırması reallığını gizlətməyə cəhd edib.

Bu kimi məsələlərdə, xüsusilə, Nikol Paşinyanın ritorika-sında rəsmi İrəvan nədənsə bir sıra Avropa ölkələrinin, eləcə də strukturlarının Ermənistanın işğalçılıq siyasətinə dəstək göstərəcəklərini sanır. Praqa görüşündən sonra, eləcə də Fransanın açıq-aydın anti-Azərbaycan fəaliyyəti də daxil olmaqla erməni tərəfi nəticəyə gəldi ki, artıq Brüssel, Moksva görüşlərindən imtina etmək olar. İrəvan bu vasitə ilə Qarabağ separatçılarına eyham vurur ki, onlar da Bakı ilə danışıqlardan imtina etsinlər, bunun yerinə isə “tələblər” irəli sürsünlər. Və bütün bunlar Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sülh danışıqlarının imzalanması vacibliyi ətrafında səsləndirdiyi çoxsaylı bəyanatları fonunda baş verir.

Beləliklə, erməni baş nazir Azərbaycanın suveren ərazilərinə beynəlxalq güclərin daxil olmasına çalışır və maraqlıdır ki, Azərbaycanın özünün razılığı olmadan (????!!) Bu cür davranış isə bir şeydən xəbər verir – Azərbaycanın daxili işlərinə qarışmaq və öz ərazilərini nəzarətdə saxlamaq hüququndan məhrum etmək. Başqa sözlə ifadə etsək, Paşinyan siyasi qudurganlıq siyasətini önə sürüb. Təbii ki, belə “siyasəti” ilə o Ermənistanı təhlükə altına salır. Çünki belə davranışlar əvvəl-axır Azərbaycanın qətiyyətli və sərt cavabı ilə nəticələnəcək. Bütün bunların da məsuliyyəti Azərbaycanın Müdafiə Nazirliyinin və Xarici İşlər Nazirliyinin son bəyanatında vurğulandığı kimi, məhz erməni rəhbərliyinin boynunda qalır.

Beləliklə, Bakı İrəvanın, onun təmsilində Xankəndi separatçılarının və s. tərəflərin davranışlarını da diqqətlə izləyir və bu dəfə səbr etmək jesti də artıq geridə qalıb...

Rövşən RƏSULOY

ANALİTİK+AKTUAL

Məsələn, tüpürçək deyəndə ilk ağla gələn nədir? Yox, mən sualı səhv qurdum. O üzəndə yenidən qurmağa çalışıram: yerdə tüpürçək görəndə ilk ağla gələn nə olur? Mən işə gedib-gəldikcə yerdə sonsuz sayda tüpürçək gördüyüm üçün ağlıma onlarla fikir gəlir. Birincisi, rəhmətlik atamı və anamı ürəyimdə ittiham edirəm. Deyirəm axı bu nə tərbiyədir verib getmişiniz bizə ki, qız-qadın xeylağı başı aşağı olar. Yol-rizə çıxanda nəzərləri göylərdə gəzməz, ayağının altında olar. Nə üçün biz belə tərbiyə almalıydıq axı?

Nə olardı, başımız aşağı enmək əvəzinə, göylərdə dolaşardı ki, bəzi üzəndəki kişilərin bu zəhriməni görməzdik də. Qərribə tərbiyə verib gediblər bizə...

Sonra bu fikirdən daşınıram. Öz-özümə deyirəm ki, sən də nəyi qoyub, nəyi danışsın. Hə, ağlıma başqa bir fikir gəlir. Düşünürəm ki, yerə tüpürən insanların yəqin ki, evdə-işdə üzlərinə tüpürənlər çox olur. Məsələn, yerə tüpürənlərin yüz faiz kişilər olduğunu nəzərə alsaq, elə kişilər var ki, bəli, arvadları gündə bir neçə dəfə üzlərinə tüpürür ki, niyə bunu almadın, niyə bunu qazana bilmədin. Onlar da arvadı qorxusundan onun üzünə yox, çıxıb bayırda yerə tüpürürlər. Sözsüz.

Hə, elə kişilər də var ki, işdə müdir-lə sözü olur, hansısa məsələlərdə razılaşmırlar bir-biriləri ilə. Müdir danlayır, üzünə tüpürür. Bu kişi də nə etsin axı, o da tüpürməyəcək ki, əsəbindən çıxıb bayırda yerə tüpürür ki, əsəb içindən çıxsın.

Düşünürəm ki, kişilərin yerə tüpürmə səbəblərindən daha nə ola bilər ki, hər addım başında onunla rastlaşırıq, bir tikə yediyimiz burnumuzdan fitil-fitil tökülüb gedir. Elə bu anda düşünürəm ki, hə, siqaret. Bu siqaret onların tənəffüs yollarını edib iltihab anbarı. Öskürürlər, öskürürlər, nə etsinlər, tüpürməlidirlər də. Durub fikirləşməyəcəklər ki, mən bura tüpürdüm, axı bir azdan arxadan kimsə gəlib görəcək bunu.

Bir də fikirləşirəm ki, hə, kişilər var, küçəni də evi hesab edir. Bu, əslində böyük sevgidir ki, hər bir küçə öz evin, həyətin ola. Həqiqətən çoxlarımıza nəşib olmayan elə bir hisdir ki, bu... Küçəni evin kimi, evini küçəni kimi sevsən... Və belələri elə bu səbəbdən də içinin pisliliyini küçədəki tək evdə də hara gəldi atır. Sözsüz.

Az qala yadımdan çıxmışdı. Kişilər də var ki, evdə uşağın-böyüyün bir səhvini gören kimi yerli-yersiz “tuu sizə”,- deyib əsəbləşir. Ta belə olan

Tüpürçək

FELYETON

mədəniyyətsiz kişilərdir. Utanmağın nə olduğunu bilməyən kişilər. Qadına əl qaldıran, evdəki səs-küyün qonşular tərəfindən eşidilməsini əsla özünə dərd etməyən, uşaqları ilə kobud rəftar edən, istədiyi yemək olmayanda evdə qan əkən. İş yerində, küçədə, nəqliyyatda özünü apara bilməyən kişilər var. Onlar küçəyə tüpürməyi də sadaladıqlarım kimi asanlıqla və utanmadan edirlər. Görürlər ki, qarşıdan qadın gəlir, çox böyük fəxrə tüpürürlər. Bunu özlərinə şan bilirlər ki, bax, gör mən necə kişiyəm. Mən azadam, hətta küçəyə tüpürmək qədər azadam.

Hə, bundan sonra küçədə tüpürçəklə rastlaşanda çox düşünüb-daşınıb bunu kişilərin necə etdiyini anlamağa çalışmayın. Çünki fikirləşib tapdıq. Mədəniyyət. Elə bayaqdan bəri

halda onun küçədə yerə tüpürməsinə nə var ki... Arvadın, uşağın üzünə tüpürə bilir, küçəyə yox. Bu, belə kişilər üçün adiləşmiş haldır.

Yolboyu elə hey düşünürəm ki, daha nə? Daha nələr, hansı səbəblər ola bilər?.. Ağlıma yeni bir fikir gəlir. Pinti kişilər. Bəli, kişilər var ki, bayırda evə gəldi, əllərini yumurlar, səhər yuxudan oyananda belə əl-üzlərini yumağı artıq iş hesab edirlər. Evdə siqaret çəkib, külünü hara gəldi tökür, kötüyünü hara gəldi atırlar. Deyirlər ki, bəs arvad nədən yanadır, əziyyət çəksin yığışdırsın da. Axşamada evdə oturub, amma mən səhərdən axşamada işdə-gücdəyəm. Borcudur ki, çıxarırıq hara gəldi atdığım corablarımı yığışdırsın, siqaret kötüklerini toplasın. Heç olmasa, bir iş görsün də bu xarabada. Hə, belə pinti kişilər küçəyə tüpürməyəndə hara tüpürəcəklər ki?..

Hə, bir də düşüncəsiz kişilər var. Düşüncəsiz, yox mədəniyyətsiz deyim. Çünki düşüncə yoxdursa, elə onda mədəniyyətsizlik ortaya çıxır da... Bəli, belə kişilər baxırsan ki, qadın-k kişi bil-mir, hamının yanında ağızlarına gələn sözü danışirlər. Bunu edənlər üçün küçədə hamının qarşısında hayxırıb tüpürmək nə qədər çətin ola bilər ki...

Yerdə addımbaşı rastlaşdığımız tüpürçəklə bağlı əsas fikrin ağlıma gəlməsi üçün çox sevindim. Tapdım, deyib ucadan çıxırmaq, səsimi hər kəsin eşitməsini istədim. İstədim hər kəs eşitsin ki, bəli, yerə tüpürənlər

GƏLİN, BİNAMIZI TƏMİZ SAXLAYAQ!

YERƏ ZİBİL ATMAQ
LMAZ

SİQARET ÇƏKMƏK
LMAZ

YERƏ TÜPÜRMƏK
LMAZ

ADAM
LMAZ

sadaladıqlarımın da hər biri mədəniyyətdən irəli gəlir. Lakin mədəniyyət məsələsi nədənsə axırda fikrimə gəldi. Sözsüz mədəniyyəti olan kişi elə bir səhv etməz ki, üzünə tüpürələr, o da əsəbindən yerə tüpürə.

Mədəniyyət... Çarə yoxdur, biz hər bayramda, hər doğum günlərində bəzi kişilərə mədəniyyət arzulayaq. Arzu edək ki, Allah-təala onlara azacıq mədəniyyət nəşib etsin. Etsin ki, özlərini küçədə apara bilsinlər. İçlərinin pisliliyini küçələrə töküb camaatın yediyini burnundan getirməsinlər, onları xəstə etməsinlər. Yoxsa and içəcəyik ki, başı aşağı olmağa. Onda görək necə, bundan xoşları gələcək KİŞİLƏRİN?..

Metanət Məmmədova

Tərbiyədə valideyn, təhsildə məktəb: Kim işinin öhdəsindən gəlir?

Edisona “ağıldankəm”, Bethovenə “qabiliyyətsiz”, Eynşteynə “axmaq” deyən təhsil sistemi bizim uşaqlara nələr etməz?

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə “Uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi inkişafı” istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

Uşaq tərbiyəsi və uşaq təhsili bir-biri ilə qarışmış olan anlayışlardır. Uşaq tərbiyəsi gözəl əxlaq, nümunəvi insan və müsbət insani dəyərlərə aparan prosesdir. Müəyyən bir fənn üzrə bilik, bacarıq və təcrübə əldə etmək isə təhsil anlayışına daxildir. Təhsilin tətbiqi mexanizmi yaxşı ola bilər, amma məzmun qaneedici olmaz. Bu gün təbliğ edilən, qabaqcıl metodlara əsaslandığı iddia edilən təhsil proqramları tərbiyə məsələsini vacib saymır. Qısacası, daha məktəb tərbiyə vermir. Nəticədə savadı olan, amma tərbiyəsi olmayan gənclik yetişir.

Məktəbin təhsili vacibdir, ya tərbiyəsi?

Onilliklər boyunca insanlar ümumbəşəri dəyərləri, adət-ənənələri, mədəni və dini dəyərlərə istinad edən təhsil sistemi ilə oxuyublar. Bu sistemdə uşağa təhsil verərkən onun xarakteri, milli mənsubiyyəti, cinsi, böyüdüüyü ailə nəzərə alınırdı. Çünki uşaq tərbiyəsində birinci qayda uşağı və böyüdüüyü mühiti tanımaqdır.

Təəssüf ki, hazırda bizim təhsil sistemimiz hər şeydən bir az öyrətmə sistemi üzərində qurulub. Bu arada uşaqların xüsusi qabiliyyətləri itir, uşaqlar öz maraqlarına yönəldilmir. İndi uşaqlar durmadan test etməklə, summativ yazmaqla, imtahanla hazırlaşmaqla məşğuldur. Musiqi, rəsm, idman dərsləri birmənalı olaraq keçilmir, uşaqların marağı və istəyi nəzərə alınmır. Övladımızın bilmədiyimiz bir bacarığı varsa, bunu məktəb, pedaqoqlar üzə çıxarmalıdır, çünki onlar bunun təhsilini alıb, uşaqları doğru istiqamətləndirmək vəzifə borclarıdır. Amma indi müəllimlər “bu uşaq oxumur” deməklə məsuliyyətdən yaxa qurtarırlar. Sual edirəm, niyə oxumur? Səbəbi naməlumdur.

Axi o müəllimlərin əksəriyyəti bilmir ki, 4 yaşına qədər danışa bilməyən Eynşteynin xasiyyətnaməsinə “çox axmaq və diqqətsizdir” yazaraq məktəbdən qovublar. Yaxud, Edisonu məktəbdən qovan müəllimlər ona “ağıldankəm” dam-

sıdır.

İcazə verin uşağınız öz uşaqlığını yaşasın. Ona hərflər öyrətmək üçün tələsməyin, sayması üçün məcbur etməyin. Bir gündə sakit oturan, o yan-bu yana qaçmayan, dəcəllik etməyən uşaq güclü emosional və psixoloji təzyiq altında olur. Uşağın uşaqlığını həddindən artıq qayda və cəzalarla ələndən almayın.

Övladınıza verdiyiniz səhv öyüdlə onu yükləməyin, “səhv etsən, peşman olarsan” yerinə “hər insan səhv edir, amma səhvi düzəltməyi də öyrənmək lazımdır” deyin, oyun oynayarkən evi dağıdan uşağa “sənin ucbatından xəstə olmuşam” yerinə “əminəm ki, məni narahat edəcək hərəkət etməzsən” deyin. Divar kağızlarını yazdığı üçün ona qəzəblənməyin, onunla

ğası vurmşudular. Onlar necə pedaqoq idilər ki, gələcəyin ən böyük dahisini, ixtiraçısını tanıya bilməmişdilər? Bethoveni öz müəllimi “heç nəyə yaramayan qabiliyyətsiz” adlandırır, o “qabiliyyətsiz” mily-onların qəlbini fəth edən əsərləri necə yarada bildi? Məktəbdəki kimya dərslərindən 3 qiyməti alıb kimyəvi elementlərin dövrü cədvəlini yaradan Mendeleyevi necə, müəllimləri niyə kəşf edə bilmirdi?

Hər şeydən bir az

Övladın şikayətlənən valideynlər, adətən, dərslərindən narahat olduqları üçün şikayətlənir. Əksəriyyətimiz üçün zəif qiymətlər qırmızı xətdir. Tutaq ki, övladımız riyaziyyatdan zəif qiymət alır, bunun üçün çoxumuz övladımızı fərdi dərslər, əlavə kurslara göndəririk. Amma əla bildiyi ingilis dili üçün narahat olmur, çünki “onu bilir” deyərək düşünürük. Riyaziyyatı öyrənməsi üçün ödədiyimiz pulları ingilis dili kurslarına, təlimlərinə ödəsəm, belkə də övladımız bu sahədə biliyini artıraraq mükəmməl bir dilçi olacaq.

Amma təhsil sistemimi, universitetə qəbul qaydaları bizi məcbur edir ki, övladımızı riyaziyyatı da öyrətməyə məcbur edək. Əks halda imtahanı uğur qazana bilməyəcək, universitet qapıları üzünə bağlı qalacaq. Buna görə də valideynlər övladlarının məktəbdə uğur qazana bilmədiyini fənn biliklərini inkişaf etdirmək məcburiyyətindədirlər. Bunu pulla, fərdi dərslə, repetitor köməyi ilə edir.

Ona dəcəllik etməyə şərait yaradır

Uşağın istedadını üzə çıxarmaq baxımından iki şans var, biri müəllimi, digəri valideyni. Müəllimlər etinasız olarsa, işin məsuliyyəti valideynin boynuna düşür, valideyn məlumatsız olarsa, onu xəbərdar etmək işi müəllimin öhdəsindədir. Şagirdin psixologiyasını bilən, onunla empatiya qura bilən müəllimlər də, valideynlər də uşağın şan-

bərabər siz də şəkil çəkin. Çiyinlərinə ağır yük yüklədiyiniz övladınız sizi narahat etməmək üçün özünü “yaxşı” apara bilər, amma uşaqlığını yaşaya bilmir. Sındırmadığı oyuncaqları, içində qaça bilmədiyi səliqəli ev, üstündə atılıb-düşmədiyi divan, yazmadığı divarlar ömrü boyu ona yük olacaq.

Uşaqlara öyrən deyirik, amma dağıtmağına icazə vermirik. Onlar dağıdılmış evi, qırılmış güldanı faciə bilirlər, yırtılmış top, təkəri sınmış maşın, qolu qırılmış gələncik də onların nəyisə öyrənməyinə xidmət edir. Əgər cazibə qüvvəsini öyrənmək istəyirsə, icazə verin oyuncaqlarından bir neçəsini yuxarı atsın, pərdənin onun ağırlığını saxlaya bilməyəcəyini ondan asılaraq öyrənəcəksə icazə verin etsin. Qab şampununa şəkər tozu qarışdırıb plastilin düzəltməyinə acıqlanmayın, “içində nə var” deyərək marağında olduğu kompüterini sökməyinə imkan yaradın. O, hər şeyi əli ilə sökərək təcrübə edir. Unutmayın, yüz fərziyyədən bir təcrübə irəlidir. Ona cəza vermədən əvvəl bu dağıntılardan nə öyrəndiyini fikirləşin.

Valideynlər uşağa öyrənmə və həyatı tanımağa yardım edən təcrübələr yaşamağa imkan verməklə yanaşı, bunu məktəbdən tələb etməlidirlər. Məktəb onlara əməyi öyrətməlidir, dərslərindən yoxa çıxan “əmək təlimi” dərsləri bunun üçün mükəmməl üsul idi. Hər şeyə qadağa qoyulan uşaq heç nə öyrənməyəcək və əsəbiləşəcək. Uşağın sındıra, boyaya və çirkəndirə biləcəyi təhlükəsiz və zərərsiz mühitlərin yaradılması həmişə uşağa

təcrübə qazandırır, həm də aqressiv impulsların atılmasını təmin edir.

Uşağı məktəb tərbiyə etməlidir, yoxsa ailə?

Buna birmənalı olaraq “məktəb”, ya da “ailə” deyərək cavab vermək olmur. Uşaq tərbiyəsi yaşla, təhsillə, savadla, tək ailə və yaxud tək məktəblə olmur. Savadsız valideyn, yaxud da 2 diplomlu, müdafiə etmiş, kitablar yazmış valideynlər də uşaq tərbiyəsində səhvə yol verə bilər ki, bu boşluq məktəbdə doldurula bilər. Yaxud əksinə, bizim nənələrimiz heç ibtidai təhsili belə olmadan nümunəvi, tərbiyəli övladlar yetişdirdi. Demək ki, tərbiyə vermək üçün təhsil əsas rol oynamır.

Əksəriyyətimiz işləyirik, övladı-

seviyyəsindədir. Pandemiya sonrakı valideynlərin məktəbə girişi məhdudlaşdırıldı. Valideyn iclasları minimuma endirildi. Məktəbə girə bilməyən, müəllimlərlə real yox, online kontakt yarada bilən valideyn uşağından nigaran qalır.

Tərbiyənin fiziki cəzalar üzərində qurulması düzgündürmü?

Zorakılığı təbliğ edən istənilən tərbiyə üsulu səhvdir, lakin kiçik cəzalar da olmasa tərbiyə etmək olmaz. Uşağı döymək, incitmək, fiziki xəsarət yetirmək yolverilməzdir, amma cəza sistemi tətbiq etmək mütləqdir. Bu cəza sistemi zorakılıq etməməli, fiziki güc göstərməməlidir. Valideyn övladının xarakterinə uyğun cəza sistemi yarada bilər. Bu, televizora baxma saatını azaltmaq, virtual oyunlar oynamağını məhdudlaşdırmaq, sevdiyi şirniyyatdan bir neçə günlük məhrum qalmaq kimi yollar ola bilər.

Övladımızı tərbiyə edəndə hər mümkün bəlaya, qəfil hadisəyə, pis mühitə qarşı immunitetli böyütməliyik. Uşaq dünyanın hər üzünü bilməli, tanımalıdır. “Yağ içində böyrək” misalı böyüdülmüş uşaqlar sonra hərbi xidmətdə, iş mühitində, ümu-

mizla yetərinəcə məşğul ola bilmirik. Məcburiyyətdən onları nəzarətsiz qoya bilirik. Ona görə də bizim övladlarımızı bizdən çox çevrəməz tərbiyə edirik. Etiraf edək ki, onların tərbiyələrində internet çox böyük rol oynayır. Bizim övladlarımızı bizdən xəbərsiz kimlərsə tərbiyə edir, yönləndirir –oyunlarla, videolarla, foto-larla. Bəzən onları bu mühitdən ayıra bilmirik.

Müşahidə etməsənizsə fərqi görsəniz, uşaqların ad günü tortlarının üzərində təsbeh, bıçaq, tapanca, qandal maketləri əks etdirilir, oğru aləminin simvolları əks olunmuş paltarlar geyinirlər. Valideynlərin bəzisi bunu kor-koranə edir, bəzisi isə etinasızlıqdan.

İndi məktəbin də, valideynlərin də üzərinə düşən ən mühüm vəzifə uşağın təlim-tərbiyəsində, təhsilində kontaktda olmalarıdır. Lakin bu kontakt hazırda demək olar ki, yox

miyyətlə cəmiyyətə adaptasiyada çətinlik çəkir. Vaxtında ona həyatın hər çətinliyini öyrətməli, düşəcəyi çətin situasiyalardan çıxış yolunu anlatmalı, analiz və düşüncə qabiliyyətini inkişaf etdirməli, mümkün müsbətə qarşı dözümlülük aşılamaq lazımdır.

Mental dəyərlərimiz bizə övladımızı həmişə yanımızda görməyi, sərbəst yaşamasına imkan verməyi aşılayıb. Bununla qismən razılaşırıq. Biz avropalı ailələr kimi ola bilmirik, 18 yaşa tamam olan kimi övladımızı sərbəst olmağa göndərə bilmirik. Həm valideynlik qayğılarımız, həm də təhlükəli ola biləcəyini düşündüyümüz vəziyyətlər buna imkan vermir. Onlara sərbəstlik verin, amma nəzarəti əldən verməyin. Unutmayın, uşaqlar valideynlərindən çox zamanələrinə bənzəyirlər.

Lələ Mehralı

Dəm qazından zəhərlənmə: Günahkar kimdir?

“Biz bilməliyik ki, hər hansı bir sahədə cavabdeh şəxs olmayan yerdə mütləq hadisə baş verir. Əgər günahkar qanunla müəyyən olunmayıbsa, ən sonunda zərərçəkənin özü günahkar sayılacaq. Qaz və digər kommunal xidmətlər sahəsində bir ifadə işlənir: “Təchizatçı kommunal xidməti göstərən balans mənsubiyyətinə, yəni saygaca qədər cavabdehdir”. “Azəriqaz” ASC saygacıları məsuliyyəti öz üzərindən atmaq üçün evlərdən çıxartdı. Lakin istehlakçıya evində təhlükəsizliyin təmin olunması lazımdır”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov deyib.

raq hər kəs hardan nə götürsə, satışı çıxarır. Belə hallar baş verdikdə isə heç kim cavabdehlik daşımır.

Digər tərəfdən, bu mövzuda əhali arasında maarifləndirmə işləri, monitoringlər aparılır. İki il bundan öncə istehlakçıları maarifləndirmək üçün Azad İstehlakçılar Birliyi öz hesabına kitab dərc etdi. Həmin kitab müəyyən sayda dərc olunaraq əhaliyə paylandı. Lakin heç bir sponsor tapılmadı ki, bu iş kütləvi şəkildə

Onun sözlərinə görə, bəlkə də öz əsasnaməsinə əsasən “Azəriqaz” bunu səhv etmədi: “Bəs, bundan sonra evlərdə baş verən partlayışlara kim cavabdehdir? Belə çıxır ki, istehlakçı özü-özünü qorumaqlıdır. İstehlakçı qanunlar, qaydalar olmayan yerdə özü qorumaqlıdır. Ona görə də hökumət elə bir iş aparmalıdır ki, həmin balans mənsubiyyətindən sonra bu işə kimsə cavabdeh olsun. İndi baş verən zəhərlənmə, partlayış hadisələrinə heç kim cavabdehlik daşımır. Əlbəttə ki, bacaların təmizlənməsi, evlərdə monitoringlərin aparılması məsələləri havada qalıb. Əgər kimsə bir qaz cihazı alarsa, heç bir rəsmi lisenziyalandırılmış qurum yoxdur ki, ora müraciət etsin və cihaz quraşdırılsın”.

Sədr sözlərinə davam edərək bildirib ki, cihazlar adi adamlar tərəfindən quraşdırılır: “Əksər vaxtlarda bu hadisələrin çoxunun səbəbini İran peçlərində görürlər. Əslində, İran peçləri öz ölkələrinin standartlarına uyğundur. Azərbaycana gətirildikdə isə buradakı qaz parametrlərinə uyğun olmur. Quraşdırma işini isə anlayışı olmayan adamlara tapşırırlar. Həmin adamda cihazda olan dəliyi genişləndirir və nəticədə bu cür dəhşətli hadisələr baş verir. Təəssüf ki, 19 may 2020-ci ildə Nazirlər Kabinetinin istehlakçı üçün əhəmiyyətli olan 343 sayılı qərarı ləğv olundu. Bu qərar təhlükəsizliyi təmin edən mallar siyahısı idi. Ölkənin əmtəə bazarına girməzdən öncə bir çox mallar, o cümlədən, ev tikintisi üçün lazım olan materiallar, elektrik cihazları mütləq yoxlanmalı, sertifikatlaşdırılmalı və daha sonra bazara daxil olması üçün icazə verilməli idi. Hazırda kimliyindən asılı olmaya-

həyata keçirilsin. Çox təəssüflər olsun ki, belə proyektlərə dəstək verilmir. Ona görə də insanların qazla davranış mədəniyyəti aşağı olur. Belə vəziyyətdə bu tip qorxunc hadisələrin olması da gözləniləndir”.

Ləman Əlizadə

Bayramlarda qiymət artımının SƏBƏBİ NƏDİR?

“Bayramda qiymətlərin bahalaşması bir neçə amillə əlaqədardır. Bildiyiniz kimi, bizim bayram adət-ənənələrimiz süfrələrimizi daha zəngin, çox çeşidli və bol olmasını özündə ehtiva edir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında iqtisadçı Eyyub Kərimli deyib.

Onun sözlərinə görə, bu da insanları daha

çox ərzaq, qida məhsulları əldə etməyə vadar edir: “Bu baxımdan insanların bazara üz tutmasına tələb yaranır. Hesab edirəm ki, bəzi ticarətçilər çox vaxt bundan sui-istifadə edərək qiymətləri süni şəkildə qaldırır. Çünki bəzən bu qiymət artımının heç bir əsası olmur. Digər tərəfdən qiymətlərin bahalaşmasına mövsümi məsələlər də təsir göstərir. Hazırda mövsümün elə bir vaxtıdır ki, yeni meyvə-tərəvəzlər bitmir, köhnələr də tükənmək üzrədir. Bu da qiymətin artmasına gətirib çıxarır.

Eyni zamanda qeyd etmək lazımdır ki, bizim bəzi ərzaqlarımız xaricdən idxal olunur. Bunlara quru meyvələr, ekzotik meyvələr də daxildir. Mövsümlə əlaqədar olaraq xarici ölkələrdə də bu ərzaqların qiyməti qalxıb. Xaricdəki bu qiymət artımı bizim ölkədə məhsulların qiymətinə də təsir göstərir”.

Ləman Əlizadə

“Messi” şüarı Ronaldonu özündən çıxardı..

“Əl-İttihad”ın azarkeşləri ötən gecə Səudiyyə Ərəbistanı çempionatının 20-ci turunda “Əl-Nəsr”lə görüşdə (1:0) rəqibin futbolçusu Kriştiano Ronaldoya qarşı hörmətsizlik ediblər. Qol.az xəbər verir ki, komandalar meydana çıxandan sonra Ronaldonu gören “Əl-İttihad” azarkeşləri 38 yaşlı hücumçunu fitə basıblar. Daha sonra onlar “Messi, Messi” şüarları səsləndiriblər.

Bu hərəkətlə fanatlar portuqaliyalı ulduzu qıcıqlandırmağa çalışıblar.

Elə bir neçə saniyə sonra azarkeşlər öz istəklərinə çatıblar. Ronaldonun onlara əsəbi-ləşməsi kameralardan qaçmayıb. Baş verənlərə görə Ronaldo oyundan sonra da aqressiv halda stadionu tərk edib. Qeyd edək ki, Ronaldo 2022-ci ilin dekabrında azad agent kimi “Əl-Nəsr”ə keçib.

Bu gün 22 dərəcə isti olacaq!

Bakıda və Abşeron yarımadasında martın 11-də hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən SİA-ya verilən məlumata görə, gecə və şəhər bəzi yerlərdə duman olacaq.

Mülayim cənub küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 5-8° isti, gündüz 13-18° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 761 mm civə sütunu olacaq. Nisbi rütubət 60-70 % olacaq. Azərbaycanın rayonlarında sabah hava əsasən yağmursuz keçəcək. Bəzi yerlərdə duman olacaq. Mülayim qərb küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 3-8° isti, gündüz 17-22° isti, dağlarda gecə 3° şaxtadan 2°-dək isti, gündüz 8-13° isti olacaq.

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ
CƏMİYYƏTİNİN ORQANI.

QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR

Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

**Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 3600